

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Τμήμα: Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων
ΠΜΣ: Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών

Τίτλος διπλωματικής εργασίας:

***ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΜΕΣΑ
ΑΠΟ ΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ***

Όνοματεπώνυμο: Ζακάπας Κωνσταντίνος

ΑΜ: ΜΤΜ 17013

Επιβλέπων καθηγητής: Βασιλειάδης Χρήστος

Περιεχόμενα

1) Περίληψη.....	3
2) Κατάλογος Πινάκων.....	4
3) Εισαγωγή.....	5
4) Κεφάλαιο 1: Θρησκευτικός τουρισμός στην Ελλάδα.....	7
5) Κεφάλαιο 2: Το Άγιο Όρος.....	13
6) Κεφάλαιο 3: Μεθολογία της έρευνας.....	29
7) Κεφάλαιο 4: Το προφίλ των επισκεπτών του Αγίου Όρους.....	34
8) Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα.....	46
9) Βιβλιογραφία.....	47
10) Βιβλιογραφία από το Internet.....	48
11) Προσαρτήματα.....	58

Περίληψη

Η εργασία μελετά το προφίλ των επισκεπτών του Αγίου Όρους μέσα από τη χρήση ενός ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε 2 κατηγορίες. Πρώτα, ερωτώνται οι προσωπικές ερωτήσεις που έχουν να κάνουν με τον άνθρωπο που απαντά το ερωτηματολόγιο. Η δεύτερη κατηγορία αναφέρεται στις ερωτήσεις που έχουν να κάνουν με την επίσκεψη του προσκυνητή στο Άγιο Όρος. Η εργασία ξεκινά με τη περιγραφή του θρησκευτικού τουρισμού στην Ελλάδα. Στη συνέχεια, γίνεται αναδρομή στην ιστορία του Αγίου Όρους και στα ιστορικά στοιχεία της κάθε μονής. Στο κομμάτι του ερωτηματολογίου, γίνεται παράθεση της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για να συνταχθεί το ερωτηματολόγιο. Τέλος, εμφανίζονται τα αποτελέσματα της έρευνας μαζί την αντίστοιχη ανάλυση και υπάρχουν και τα ανάλογα συμπεράσματα.

Κατάλογος Πινάκων

- Πίνακας για την ηλικία των ερωτηθέντων, σελίδα 28
- Πίνακας για την χώρα προέλευσης των ερωτηθέντων, σελίδα 28
- Πίνακας για την πόλη προέλευσης, σελίδα 29
- Πίνακας για το μορφωτικό επίπεδο, σελίδα 29
- Πίνακας για την οικογενειακή κατάσταση, σελίδα 30 Πίν
- Πίνακας για την επαγγελματική ιδιότητα , σελίδα 30
- Πίνακας για το οικογενειακό εισόδημα, σελίδα 31
- Πίνακας για τη συχνότητα επίσκεψης στο Άγιο Όρος, σελίδα 31
- Πίνακας για τη συνοδεία, σελίδα 32
- Πίνακας για τα μοναστήρια που επισκέφθηκαν, σελίδα 32
- Πίνακας για την εποχή του ταξιδιού, σελίδα 33
- Πίνακας για το προγραμματισμό του ταξιδιού, σελίδα 33
- Πίνακας για την προθυμία άλλης επίσκεψης, σελίδα 34
- Πίνακας για τις μονές άλλης επίσκεψης, σελίδα 35
- Πίνακας για τη διάρκεια της διαμονής, σελίδα 36
- Πίνακας για το ποσό των χρημάτων, σελίδα 36
- Πίνακας για τον τρόπο ξοδέματος των χρημάτων, σελίδα 36
- Πίνακας για τους λόγους επισκέψεως, σελίδα 37

Εισαγωγή

Το φαινόμενο του θρησκευτικού τουρισμού έγκειται στην πρόθεση τουριστών με θρησκευτικές ανησυχίες, είτε προσωπικά είτε σε ομάδες, να επισκεφτούν μέρη και αξιοθέατα που έχουν ξεχωριστή σημασία στην παλαιότερη και στη νεότερη ιστορία της θρησκείας τους.

Η ύπαρξη του θρησκευτικού τουρισμού, αλλά και των θρησκευτικών μετακινήσεων, χρονολογείται από τις αρχές σχεδόν των θρησκειών και δεν αποτελεί χαρακτηριστικό αποκλειστικά μόνο μίας θρησκείας. Το Ισλάμ υπαγόρευε στους πιστούς του να ταξιδέψουν τουλάχιστον μία φορά στην Μέκκα, για να προσκυνήσουν το Μεγάλο Τέμενος του προφήτη Μωάμεθ. Ο Ιουδαϊσμός είχε σαν κανόνα της θρησκείας την προσκύνηση στα Ιεροσόλυμα σε συγκεκριμένες εορτές (π.χ. εορτή της Σκηνοπηγίας) με παραμονή στην πόλη των Ιεροσολύμων για ένα συγκεκριμένο διάστημα ημερών. Αντίστοιχες περιπτώσεις υπάρχουν στον Ινδουισμό και σε άλλες ανατολικές θρησκείες, με οργανωμένα προσκυνήματα σε απομακρυσμένα μέρη, που θεωρούνται κέντρα πνευματικότητας και εξαγνισμού (π.χ. λουτρό στα νερά του Γάγγη, επίσκεψη στα μοναστήρια του Θιβέτ και των Ιμαλαίων). Στην κοντινότερη περίπτωση μας, του Χριστιανισμού, το αρχαιότερο καταγεγραμμένο προσκύνημα είναι αυτό στους Αγίους Τόπους, δηλαδή στις περιοχές του Ισραήλ που συνέβησαν γεγονότα της ζωής του Χριστού. Στις τοπικές διαλέκτους της Μικράς Ασίας, το συγκεκριμένο προσκύνημα ονομαζόταν «χατζηλίκι» και όποιος εκπλήρωνε το συγκεκριμένο ταξίδι είχε σαν πρόθεμα του επιθέτου το «Χατζη-». Στα νεότερα χρόνια, ιδιαίτεροι προορισμοί θρησκευτικού τουρισμού θεωρούνται η Κωνσταντινούπολη, η Καππαδοκία, οι Άγιοι Τόποι, το Άγιο Όρος και τα Μετέωρα.

Η ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού δεν έχει σημειώσει μεγάλη αύξηση και αυτό αποτελεί επιλογή της εθνικής στρατηγικής για το τουρισμό. Η Ελλάδα έχει πληθώρα θρησκευτικών προορισμών και αντικειμένων που μπορεί να εκμεταλλευθεί ώστε να μπορέσει να αναπτύξει το τουριστικό αυτό σκέλος. Ο θρησκευτικός τουρισμός μπορεί να δώσει νέα δυναμική στην τουριστική κίνηση της χώρας, να προσφέρει ανάπτυξη σε

λιγότερο προνομιούχες περιοχές, να παρέχει πολλές εναλλακτικές επιλογές στο τουριστικό προϊόν της χώρας και επεκτείνει την τουριστική περίοδο.

Η συγκεκριμένη εργασία επικεντρώνεται στο μεγαλύτερο θρησκευτικό προορισμό της Ελλάδας, το Άγιο Όρος, μελετώντας το προφίλ των επισκεπτών του και καταλήγοντας σε συμπεράσματα που μπορούν να βοηθήσουν στην αξιοποίηση άλλων παρόμοιων θρησκευτικών μνημείων. Η εργασία χωρίζεται σε 5 μέρη :

- 1) Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα για τον θρησκευτικό τουρισμό και την ανάπτυξη του τα τελευταία χρόνια, με έμφαση σε κέντρα που εκδηλώνουν ιδιαίτερο θρησκευτικό ενδιαφέρον είτε λόγω ιστορίας είτε λόγω θρησκευτικών δραστηριοτήτων που τελούνται εκεί.
- 2) Το δεύτερο κεφάλαιο παραθέτει την ιστορία του Αγίου Όρους και των 20 Ιερών Μονών που υπάρχουν σε αυτό, από την αρχή της μοναστικής ζωής μέχρι την σημερινή κατάσταση.
- 3) Το τρίτο κεφάλαιο εξηγεί την μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, ώστε να συνταχθούν οι κατάλληλες ερωτήσεις για το ερωτηματολόγιο, καθώς ο τρόπος συλλογής δεδομένων για την μετέπειτα ανάλυση.
- 4) Το τέταρτο κεφάλαιο αποτελεί την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια και σκιαγραφούν το προφίλ του επισκέπτη του Αγίου Όρους, με βάση τη στατιστική ανάλυση που γίνεται.
- 5) Το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τα συμπεράσματα της έρευνας που έγινε παραπάνω και δίνει προτάσεις για την καλύτερη αξιοποίηση του προορισμού, αλλά και χαρακτηριστικά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάδειξη άλλων θρησκευτικών προορισμών.

Κεφάλαιο 1 : Θρησκευτικός Τουρισμός στην Ελλάδα

1.1 Θρησκευτικός Τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός αποτελεί ένα μοναδικό είδος τουρισμού καθώς έχει χαρακτηριστικά που συναντώνται σε άλλα είδη τουρισμού. Το ταξίδι και η διαμονή εκτός μόνιμης κατοικίας αποτελούν τα κοινά στοιχεία με τα υπόλοιπα τουριστικά προϊόντα. Η διαφορά έγκεινται στα προσωπικά κίνητρα και ενδιαφέροντα του επισκέπτη, καθώς και στην μερική ή ολική συμμετοχή στα θρησκευτικά δρώμενα που συνοδεύουν την επίσκεψη του. Η επίσκεψη σε μοναστήρια και εκκλησίες ιστορικού ενδιαφέροντος αποτελεί κομμάτι του πολιτιστικού σκέλους που μπορεί να ενταχθεί στα πλαίσια του θρησκευτικού αισθήματος.

Ο θρησκευτικός τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί τόσο ως λιγότερο μαζικός λόγω των ποικίλων μορφών που μπορεί να λάβει, όσο και για τα κίνητρα και τους λόγους που τουρίστες επιλέγουν να ξοδέψουν χρόνο και χρήμα για να επισκεφτούν προορισμούς που θα τους προσφέρουν πνευματική γαλήνη. Σύνηθες φαινόμενο αποτελεί η ομαδική προσέλευση σε θρησκευτικές εκδρομές με τη μορφή γκρουπ ή μεγάλων ομάδων προσκυνητών σε κοντινές ηλικίες (Βουρδάνος 2008).

1.2 Κατηγορίες Θρησκευτικού Τουρισμού

Οι κατηγορίες του θρησκευτικού τουρισμού είναι 3 :

- 1) Ο προσκυνηματικός τουρισμός είναι ο τουρισμός που έχει σαν στόχο την επίσκεψη σε ένα μέρος θρησκευτικού ενδιαφέροντος χωρίς να υπάρχει προγραμματισμός για επίσκεψη άλλων πολιτιστικών μνημείων ή τόπων που να είναι ανεξάρτητοι από το σκοπό του ταξιδιού. Κατά κύριο λόγο, τέτοιοι τόποι έχουν άμεση σύνδεση με τη ζωή ανθρώπων σημαντικών για τη θρησκεία που έχουν διατηρηθεί μέχρι και σήμερα. Η παρουσία θεϊκών σημείων και ανθρώπων που συνδέθηκαν με αυτά είναι η κύρια αιτία για τον προσκυνηματικό τουρισμό.
- 2) Ο ειδικός προσκυνηματικός τουρισμός περιλαμβάνει την ύπαρξη ενός γεγονότος που προκαλεί το ενδιαφέρον του προσκυνητή και τον ωθεί ώστε να κάνει το ταξίδι

για να παραβρεθεί σε αυτό. Οι εκδηλώσεις μπορεί να έχουν τη μορφή ενός πιο κοσμικού γεγονότος όπως ο γάμος ενός ζευγαριού ή η βάπτιση ενός παιδιού συγγενικών προσώπων. Πιο σύνηθες φαινόμενο είναι ο εορτασμός ενός Αγίου ή η ανάμνηση μιας Εορτής που ωθεί πλήθος κόσμου να συρρεύσουν σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο κάποιων ημερών και να συνεορτάσουν μαζί με άλλους πιστούς.

- 3) Ο θρησκευτικός τουρισμός πολιτιστικών ενδιαφερόντων ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία του πολιτιστικού τουρισμού και τα κίνητρα του τουρίστα δεν είναι άμεσα συνδεδεμένα με τα θρησκευτικά του πιστεύω. Οι θρησκείες ανά τον κόσμο έχουν δημιουργήσει πολιτιστικά μνημεία που αποτελούν αντικείμενο θαυμασμού όχι μόνο για τους πιστούς της θρησκείας αλλά και τους λάτρεις του παγκόσμιου πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τοτελευταίο είδος του θρησκευτικού τουρισμού είναι αυτό που ελκύει και άτομα εκτός της θρησκείας που επιθυμούν να μυηθούν στην φιλοσοφία της θρησκείας και να μάθουν περισσότερα για την ιστορία της και για τα δόγματα της (Λαούρδας & Θεοχαρίδου 2002).

1.3 Η ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού είναι οι εξής :

- Η ανάγκη για εμπειρίες που συνδέονται με πολιτιστικά και πνευματικά δρώμενα που πολλές φορές είναι μακριά από την καθημερινότητα.
- Η ανάγκη για χάραξη εθνικής στρατηγικής για τον τουρισμό και η διαμόρφωση του τουριστικού προϊόντος, ώστε να είναι ελκυστικό σε ολόκληρη τη διάρκεια του χρόνου.
- Ο τουρισμός που περνάει μέσα από τα τουριστικά γραφεία που επικεντρώνονται σε θρησκευτικές περιηγήσεις ολοένα και αυξάνεται.
- Οι επιλογές για τοπία και μνημεία είναι πάρα πολλές και μπορούν να καλύψουν τις επιθυμίες επισκεπτών τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό.
- Η παγκοσμιοποίηση έχει δημιουργήσει και ένα αντίθετο ρεύμα στο τουρισμό, όπου πολλοί τουρίστες θέλουν να επισκεφτούν μέρη με εναλλακτικές προτάσεις για φιλοξενία και εμπειρίες.

- Η επιβεβαίωση των προσωπικών δογμάτων συνδυάζεται με ένα ταξίδι με έντονες θρησκευτικές εμπειρίες και περιηγήσεις που θα του επιβεβαιώσουν ή θα τους αλλάξουν τον τρόπο ζωής τους.
- Η αναγνώριση των θρησκευτικών πεποιθήσεων ως κύρια πηγή πολιτισμού και αυτογνωσίας που διατηρεί πολιτισμούς και παραδόσεις.
- Το branding και η αναγνωρισιμότητα των θρησκευτικών προορισμών έχουν δημιουργήσει ρεύμα επισκεψιμότητας και ένα μικρό οικονομικό οικοσύστημα γύρω από αυτό, με στόχο την ανάπτυξη όλης της γύρω περιοχής.

Η ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανάπτυξη του γενικού τουρισμού. Ακόμα και αν η μάζα του ελληνικού τουρισμού έγκειται στην παραθέρηση και στην ψυχαγωγία, η δυνατότητα ενημέρωσης και επίσκεψης θρησκευτικών μνημείων είναι εφικτή, με σκοπό την πολιτιστική γνώση αλλά και τη γνωριμία με τη τοπική θρησκεία και τα τοπικά ήθη και έθιμα που συνδέονται με αυτήν. Σε αυτή την προσπάθεια, υπάρχει η δυνατότητα να αξιοποιηθούν μνημεία που ανήκουν σε άλλες θρησκείες με τελικό στόχο, την προσέλκυση ακόμα μεγαλύτερου αριθμού τουριστών με θρησκευτικές ανησυχίες. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία της περιφερειακής ανάπτυξης, υπάρχουν 3 κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη ενός τόπου σε ότι αφορά την τουριστική του αγορά. Οι τρεις παράγοντες είναι :

A) Η ημερήσια τουριστική δαπάνη ανά άτομο

B) Η διάρκεια της παραμονής του επισκέπτη στο τόπο ενδιαφέροντος

Γ) Οι τιμές των περιφερειακών συντελεστών ανά περιοχή

Ο επισκέπτης που θα έρθει σε μια περιοχή για να συμμετέχει σε θρησκευτικές εκδηλώσεις ή να θαυμάσει το θρησκευτικό πλούτο της περιοχής συμπεριφέρεται και ως καταναλωτής με εξάρτηση από το τοπικό οικοσύστημα προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών. Η μεγαλύτερη διάρκεια παραμονής στη περιοχή δημιουργεί και μεγαλύτερες σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ του επισκέπτη και του οικοσυστήματος και αυξάνει τις καταναλωτικές του ανάγκες. Οι περιφερειακοί συντελεστές αναφέρονται στην κάλυψη των αναγκών των επισκεπτών από τα εγχώρια προσφερόμενα προϊόντα και υπηρεσίες χωρίς να χρειάζεται περαιτέρω εισαγωγή από γύρω περιοχές ή χώρες.

1.4 Η περίπτωση της Ελλάδας

Στον ελληνικό χώρο, ο θρησκευτικός τουρισμός έχει αναπτυχθεί σαν εναλλακτική ή σαν συμπληρωματική πρόταση στο ήδη υπάρχον τουριστικό πακέτο διακοπών και αναψυχής που προσφέρει η χώρα. Όλη η επικράτεια της χώρας είναι γεμάτη από θρησκευτικά μνημεία και θησαυρούς που μπορούν να αξιοποιηθούν για την αύξηση της τουριστικής κίνησης στο κομμάτι του τουρισμού. Το επίκεντρο του θρησκευτικού τουρισμού είναι οι πανηγύρεις που γίνονται με αφορμή την εορτή κάποιου Αγίου ή μιας επετείου και προσελκύουν το ενδιαφέρον του κόσμου που θέλει να το παρακολουθήσει. Ο αριθμός των επισκεπτών που υπολογίζεται ότι μετακινούνται εντός Ελλάδας για να συμμετέχουν σε θρησκευτικές εκδηλώσεις είναι 300.000 άτομα.

Η Ελλάδα έχει σαν κύρια θρησκεία την Ορθοδοξία. Ο βυζαντινός πολιτισμός που εκτάθηκε σε όλο το μήκος της ελληνικής επικράτειας έχει αφήσει πληθώρα θρησκευτικών μνημείων που διατηρούνται μέχρι σήμερα και παραδόσεις που είναι συνυφασμένες με την ελληνική παράδοση και αποτελούν το συνεκτικό κρίκο μεταξύ Ελληνισμού και Ορθοδοξίας. Ο ορθόδοξος κλήρος και ο μοναχισμός έχουν συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην συντήρηση των τοποθεσιών αυτών, των εθίμων και των εορτών σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας από τη περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, την περίοδο της Τουρκοκρατίας και τη νεότερη περίοδο της σύστασης του ελληνικού κράτους.

Σημαντικά θρησκευτικά μνημεία που αποτελούν πόλο έλξης για θρησκευτικούς επισκέπτες είναι η Παναγία της Τήνου, το σκήνωμα του Αγίου Σπυρίδωνα στην Κέρκυρα, του Αγίου Γερασίμου στην Κεφαλλονιά, ο Άγιος Ιωάννης ο Ρώσος στην Εύβοια, ο Όσιος Παΐσιος στην Σουρωτή Θεσσαλονίκης και το ησυχαστήριο του Οσίου Πορφυρίου στο Μήλεσι Αττικής. Άλλα θρησκευτικά μνημεία έχουν συνδεθεί και με παραδοσιακές εκδηλώσεις όπως η Παναγία Σουμελά στην Βέροια που έχει συνδεθεί με τις εορτές για τον Ποντιακό Ελληνισμό και η Μονή Προύσου στην Ευρυτανία που έχει συνδεθεί με τα τοπικά πανηγύρια.

Οι εκκλησίες που υπάρχουν στον ελλαδικό χώρο εκτείνονται σε μεγάλη χρονική περίοδο σε ότι αφορά το χρόνο κατασκευής τους. Οι πρωτοχριστιανικές εκκλησίες παρουσιάζουν αρχαιολογικό ενδιαφέρον καθώς επιτρέπουν στον επισκέπτη να πάρει πληροφορίες για τον τρόπο ζωής και λατρείας των πρώτων χριστιανών καθώς και να θαυμάσει την αρχιτεκτονική και τη πρωτοχριστιανική τέχνη κυρίως των ψηφιδωτών. Οι

εκκλησίες που έχουν χτιστεί κατά τη βυζαντινή περίοδο διακρίνονται για τη μεγαλοπρέπεια τους και τα πολύτιμα κειμήλια που διαθέτουν ως κληρονομιά ή ως δωρεά και αποτελούν πόλο έλξης για τους επισκέπτες που έχουν και ιστορικές ανησυχίες. Οι σύγχρονοι ναοί που παρουσιάζουν ενδιαφέρον, έχουν συνήθως αφιερωθεί σε κάποιο δημοφιλή ή σύγχρονο άγιο που συγκεντρώνει πλήθος κόσμου προς προσκύνηση (Καπατσή 2018).

Τα μοναστήρια αποτελούν συγκροτήματα κτιρίων που έχουν αφιερωθεί στη λατρεία του Θεού σε απομακρυσμένες συνήθως περιοχές που βρίσκονται μέσα στη φύση και εγκαταβιώνονται από μοναχούς ή μοναχές που ζουν σε κοινόβια ή κατά μόνας. Τα μοναστήρια που βρίσκονται στην Ελλάδα βρίσκονται συνήθως σε φυσικό περιβάλλον και επανδρώνονται ανάλογα με το χάρισμα του ηγούμενου που τα διοικεί.

Στην Ελλάδα υπάρχουν συγκροτήματα μοναστηριών σε πιο απομακρυσμένες περιοχές όπως το Άγιο Όρος στην Χαλκιδική και τα Μετέωρα κοντά στην Καλαμπάκα. Κάθε νομός της Ελλάδας έχει πολλές μοναστικές κοινότητες, που δείχνουν τόσο την ανάγκη για πνευματικό εφησυχασμό όσο και την εσωτερική αναζήτηση που έχουν οι κάτοικοι των περιοχών σε όλη την επικράτεια.

Η φιλοξενία αποτελεί ένα σύνθημα στα ελληνικά μοναστήρια, κυρίως για άτομα που θέλουν να ζήσουν μέσα στην καθημερινότητα του μοναστηριού. Τα δωμάτια που φιλοξενούνται οι επισκέπτες είναι μικρά κελιά ή κοιτώνες που ξενίζονται μεγάλος αριθμός ατόμων. Το φαγητό είναι τις περισσότερες μέρες νηστίσιμο με απουσία κρέατος αλλά με ποικιλία λαχανικών, τυροκομικών και οσπρίων. Το πρόγραμμα των μοναστηριών ακολουθεί μια πιο ιδιότυπη καθημερινότητα που ξεκινάει από νωρίς το πρωί με την πρωινή ακολουθία, συνεχίζεται με εργασίες και απογευματινές ακολουθίες και τελειώνει με το κλείδωμα της εξωτερικής πόρτας του μοναστηριού με τη δύση του ηλίου. Η ευπρεπής ενδυμασία και συμπεριφορά είναι απαραίτητα στοιχεία, ώστε ο επισκέπτης να εναρμονιστεί με το περιβάλλον που τον φιλοξενεί και να μπορέσει να βιώσει στο μέγιστο την εμπειρία της διαμονής του εκεί.

Η προσπάθεια ανάδειξης των θρησκευτικών μνημείων στην Ελλάδα έχει υποστηριχθεί από εξωτερικούς παράγοντες όπως η UNESCO με το χαρακτηρισμό ως παγκόσμια μνημεία κληρονομιάς (με θετικές επιπτώσεις σε ότι αφορά την προβολή του μνημείου σε παγκόσμια κλίμακα αλλά στη χρηματοδότηση που μπορεί να λάβει από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς) και την Ευρωπαϊκή Ένωση με τα διάφορα προγράμματα χρηματοδότησης και συγχρηματοδότησης για τη διατήρηση και την ανάδειξη της

ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Η χρηματοδότηση απευθύνεται τόσο σε κρατικά μέσα που έχουν υπό την εποπτεία τους θρησκευτικά μνημεία όσο και σε ιδιώτες που ζουν πλησίον τους και μπορούν με ιδιωτική πρωτοβουλία να τα αναδείξουν (Λαούρδας – Θεοχαρίδου 2002).

Η σημαντικότητα των θρησκευτικών μνημείων για το οικονομικό μικροσύστημα της περιοχής είναι πολύ μεγάλη και μπορεί να επιφέρει οικονομικά οφέλη για την περιοχή καθώς οι προσκυνητές πέρα από το θρησκευτικό κομμάτι του ταξιδιού τους, είναι καταναλωτές προϊόντων και υπηρεσιών. Η αύξηση των θέσεων εργασίας είναι μια συνηθισμένη πρακτική που συναντάται σε θρησκευτικά μνημεία όπου ταξιδιωτικοί πράκτορες, ξενοδόχοι αλλά και μαγαζάτορες με αντικείμενα θρησκευτικού ενδιαφέροντος μπορούν να αναπτύξουν τις δραστηριότητες τους και να επωφεληθούν από τη συσσώρευση του κόσμου.

Ο πιο καθοριστικός παράγοντας για την κερδοφορία ενός εγχειρήματος που συνδέεται με το ρεύμα του θρησκευτικού τουρισμού είναι η διάρκεια παραμονής του επισκέπτη στο τόπο του προσκυνήματος. Η βραχυχρόνια παραμονή στο θρησκευτικό τουρισμό ορίζεται ως η αυθημερόν επίσκεψη στο τόπο ενδιαφέροντος που, μαζί με το προσκύνημα, συνδυάζεται με την αγορά φαγητού, ποτού ή κάποιου αναμνηστικού από το μνημείο. Ο μακροχρόνιος θρησκευτικός τουρισμός περιλαμβάνει μία ή δύο διανυκτερεύσεις και περιλαμβάνει εκτός από τα παραπάνω, τη διαμονή σε κάποιο κοντινό ξενοδοχείο ή ξενώνα και την επίσκεψη σε πολλά μνημεία θρησκευτικού ενδιαφέροντος ή τη συμμετοχή σε πολλά δρώμενα που θα λάβουν χώρα στο ίδιο μέρος.

Η διαχωριστική γραμμή που υπάρχει ανάμεσα στο θρησκευτικό συναίσθημα και στην μαζοποίηση της θρησκευτικής εκδήλωσης είναι πολύ λεπτή καθώς υπάρχει το ρίσκο ώστε θρησκευτικές εκδηλώσεις με μεγάλη προσέλευση κόσμου να έχουν εμπορευματοποιηθεί και να έχει χαθεί ο θρησκευτικός χαρακτήρας, η ευσέβεια και η κατάνυξη που είναι επιθυμητό να υπάρχει σε τέτοιες εκδηλώσεις.

Κεφάλαιο 2 : Το Άγιο Όρος

2.1 Ιστορία του Αγίου Όρους

Η τρίτη χερσόνησος της Χαλκιδικής ονομαζόταν από τα αρχαία χρόνια Άθως λόγω του βουνού που υπάρχει στο τέλος της, με το ίδιο όνομα και υψόμετρο στα 2.033 μέτρα. Η πρώτη αναφορά που βρίσκεται σε ιστορικά κείμενα γίνεται το 491 π.Χ. όταν ο Πέρσης στρατηγός Μαρδόνιος επιχείρησε με 300 πλοία να περάσει έξω από το ακρωτήριο του Άθωνα, τα οποία μετά από μεγάλη θαλασσοταραχή ναυάγησαν, βάζοντας τέλος στην Α΄ Περσική εκστρατεία.

Στην Β΄ Περσική εκστρατεία με αρχηγό τον ίδιο τον Ξέρξη, ο στόλος δεν διήλθε από το ακρωτήριο, αλλά από τεχνητό πέρασμα που διέταξε ο Ξέρξης να φτιαχτεί στο πιο στενό σημείο της χερσονήσου. Ο Άθως αναφέρεται και σε συγγράμματα αρχαίων συγγραφέων όπως ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης και ο Σκύλαξ. Η χερσόνησος του Άθω είχε ένα σύμπλεγμα 13 πόλεων με πρωτεύουσα την Άθουσα ή Αθούσα στο σημείο όπου βρίσκεται σήμερα η Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας. Το σύμπλεγμα των πολιτειών θεωρούνται αυτόνομο και είχε δική του πολιτική Βουλή και κοινό Ταμείο (Angelopoulos 1987).

Η διάδοση του Χριστιανισμού δεν άφησε ανεπηρέαστη και την περιοχή του Άθωνα. Χτίστηκαν πρωτοχριστιανικές εκκλησίες και μάλιστα ο Μέγας Κωνσταντίνος έκτισε ναό προς τιμή της Υπεραγίας Θεοτόκου στο κέντρο της χερσονήσου, εκεί που σήμερα είναι ο ναός του Πρωτάτου στις Καρυές. Αν και υπήρχαν κατά περιόδους ασκητές και ησυχαστές που κατέφευγαν στον Άθωνα για μπορέσαν να μονάσουν, ο πρώτος ασκητής που βρέθηκε εκεί θεωρείται ο Όσιος Πέτρος ο Αθωνίτης. Ο Όσιος Πέτρος ήταν στρατιωτικός του Βυζαντινού Στρατού και αφού τον αιχμαλώτισαν οι Πέρσες, έκανε τάμα στην Παναγία ότι θα γίνει μοναχός αν τον ελευθερώσει. Η Παναγία έκανε το θαύμα και του υπέδειξε ότι πρέπει να πάει να μονάσει σε ένα μέρος που έχει επιλέξει η ίδια για να το κάνει το «Περιβόλι» της. Η συγκεκριμένη ιστορία έχει αφήσει στην λαϊκή παράδοση και την ονομασία «το περιβόλι της Παναγίας».

Η μορφή που ανέδειξε τον αγιορείτικο μοναχισμό ήταν ο Όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης. Έζησε τον 10^ο αιώνα Μ.Χ., ήταν καθηγητής πανεπιστημίου στην Κωνσταντινούπολη και αδελφικός φίλος με τον μετέπειτα αυτοκράτορα Νικηφόρο Φωκά.

Η δημιουργία του πρώτου μοναστηριού στον Άθωνα έφερε τριγμούς στην υπάρχουσα ερημική κοινότητα, που αποκαταστάθηκε με την έκδοση του Α' Τυπικού από τον ηγούμενο της Μονής Στουδίου, Ευθύμιο.

Τον 11^ο αιώνα δημιουργούνται πολλά μοναστήρια όπως το Βατοπέδι, η Ξηροποτάμου, η Ιβήρων, η Ζωγράφου, η Δοχειαρίου, η Φιλοθέου, η Εσφιγμένου, το Ρωσικό και η Μονή των Αμαλφιτανών. Πλέον, ο αριθμός των μοναχών ανέρχεται στα 3.000 άτομα. Με την Δ' Σταυροφορία, το Άγιο Όρος συμπεριλαμβάνεται στο κράτος της Θεσσαλονίκης και οι σφαγές και οι διωγμοί των ορθόδοξων μοναχών αποτελούν καθημερινότητα. Το 1222, ο δεσπότης της Ηπείρου Θεόδωρος Δούκας απομακρύνει τους Σταυροφόρους και απελευθερώνει το Άγιο Όρος. Ο αυτοκράτορας Μιχαήλ ο Η' προσπαθεί να ενώσει Ορθοδοξία και Καθολικισμό, βρίσκοντας αντίσταση από τους Αγιορείτες, οι οποίοι διακόπτουν το μνημόσυνο του. Το Άγιο Όρος αντιμετωπίζει την οργή του αυτοκράτορα που στέλνει στρατό για να μεταπείσει τους μοναχούς, οι οποίοι παράλληλα μαστίζονται και από επιδρομές Καταλανών, που τους επιτίθενται και λεηλατούν τα μοναστήρια.

Το 14^ο αιώνα ανθεί το κίνημα του Ησυχασμού στο Άγιο Όρος, με προεξάρχοντα τον Άγιο Γρηγόριο τον Παλαμάπου διαμόρφωσε την θεολογία και τη δογματική της Ορθόδοξης Εκκλησίας, με βάση τα γραπτά του. Η οθωμανική αυτοκρατορία επέβαλλε την κυριαρχία στον Άθωνα κατά το έτος 1424 με σουλτάνο τον Μουράτ τον Β'. Οι Οθωμανοί σεβάστηκαν αρχικά το τυπικό του Αγίου Όρους όμως το 1563 ο σουλτάνος Σελίμ Β' αρχίζει και δημεύει περιουσίες και μετόχια των αγιορείτικών μονών. Σαν αποτέλεσμα, οι μοναχοί αναγκάζονται να δανειστούν από Εβραίους τοκογλύφους και να κοντέψουν να χάσουν και τα ίδια τα μοναστήρια από τα χρέη και τα υπέρογκα χαράτσια που τους επιβλήθηκαν.

Η Επανάσταση του 1821 έφτασε στο Άγιο Όρος με τον Εμμανουήλ Παππά που ξεσήκωσε ολόκληρη τη Χαλκιδική και τους αγιορείτες μοναχούς ώστε να συμμετάσχουν στον απελευθερωτικό αγώνα. Υπολογίζεται ότι στον αγώνα έλαβαν μέρος 1.000 με 2.000 μοναχοί. Η επανάσταση στην Χαλκιδική απέτυχε και ο φόρος αίματος που πλήρωσε το Άγιο Όρος ήταν βαρύς. Τελικά, η απελευθέρωση ήρθε μετά την λήξη των Βαλκανικών Πολέμων. Η Ελλάδα επεκτείνεται, διπλασιάζεται και στις 2 Νοεμβρίου 2012, το πολεμικό θωρηκτό «Αβέρωφ» με το ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη δένει στην Δάφνη, απελευθερώνοντας και επίσημα την χερσόνησο του Άθω.

Η απελευθέρωση έφερε όμως και άλλα προβλήματα εσωτερικής φύσεως στον Άθωνα. Πρώτα, η συγκέντρωση των Ρώσων μοναχών είχε υπερβεί κάθε όριο. Οι Ρώσοι μοναχοί άγγιζαν τους 6.000 και άρχισαν πλέον να διεκδικούν περισσότερα δικαιώματα τόσο στην διοίκηση του Αγίου Όρους όσο και σε πολιτικό επίπεδο ως μέσο πίεσης προς τον Τσάρο της Ρωσίας. Η λύση δόθηκε όταν ο Τσάρος Νικόλαος έστειλε πολεμικά πλοία στη ρωσική μονή του Αγίου Παντελεήμονος και μάζεψε τους στασιαστές μοναχούς, εξορίζοντας τους στα βάθη της Σιβηρίας.

Το 1917, το Άγιο Όρος έχει φτάσει στο αποκορύφωμα του. Οι μοναχοί φτάνουν τους 10.000 (εκ των οποίων οι περισσότεροι Ρώσοι), 500 – 600 τεχνίτες και 120 καταστήματα λειτουργούν στις Καρυές και τη Δάφνη ενώ δραστηριοποιούνται και 3 ναυτιλιακές εταιρίες που εξυπηρετούν την συγκοινωνία με τον υπόλοιπο κόσμο.

Το δεύτερο θέμα που ανέκυψε ήταν η προσφορά του Αγίου Όρους στους πολέμους που διεξήγαγε η Ελλάδα. Η Ιερά Κοινότητα, θέλοντας να βοηθήσει παραπάνω την Ελλάδα, δεν έστειλε μόνο υλικά και χρήματα στον ελληνικό στρατό αλλά έδωσε ευλογία να στρατευθούν και οι νέοι μοναχοί. Με αυτό τον τρόπο, νέοι μοναχοί κατατάχθηκαν στον ελληνικό στρατό και πολέμησαν σε μάχες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Τα 2 αυτά γεγονότα επέφεραν τη δραματική μείωση του πληθυσμού στο Άγιο Όρος και ήταν η αρχή για τη σταδιακή παρακμή του. Το 1924 ψηφίστηκε ο Καταστατικός Χάρτης του Αγίου Όρους που καθόριζε τις σχέσεις του Αγίου Όρους με την πολιτεία της Ελλάδας. Στη διάρκεια του Μεσοπολέμου, το ζήτημα που απασχολούσε όλη την Ελλάδα δεν ήταν άλλο από το προσφυγικό. Η αποκατάσταση των προσφύγων χρειαζόταν εκτάσεις, τόσο για τον οικισμό όσο και για την επαγγελματική αποκατάσταση των ανθρώπων που ξεριζώθηκαν από τις πατρίδες τους. Ο τότε πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος έστειλε επιστολή προς την Ιερά Κοινότητα του Αγίου Όρους και τους παρακάλεσε να συνδράμουν για τη λύση του προβλήματος.

Η απάντηση της Ιεράς Κοινότητας ήταν άμεση. Οι αγιορείτικες μονές αποφάσισαν να δωρίσουν τα μετόχια (κτήματα καλλιεργήσιμα μεγάλης έκτασης που είχαν δωρισθεί ή παραχωρηθεί στα μετόχια από το Βυζάντιο και την Οθωμανική Αυτοκρατορία) τους κυρίως στη Μακεδονία, τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλία ώστε να παραχωρηθούν στους πρόσφυγες. Συνολικά, εκτιμάται ότι το Άγιο Όρος δώρισε το 85 % με 90 % της περιουσίας μέχρι το 1932 που έγινε η αποκατάσταση των προσφυγικών πληθυσμών στα μέρη που τους δόθηκαν.

ΟΒ' Παγκόσμιος Πόλεμος βρήκε το Άγιο Όρος χωρίς λεηλασίες από τους Γερμανούς κατακτητές αλλά από στρατεύματα του ΕΑΜ στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου και κατά τη διάρκεια της απελευθέρωσης από τη γερmano-βουλγαρική Κατοχή. Η πορεία του Αγίου Όρους έμοιαζε καθοδική καθώς οι μοναχοί γερνούσαν και λιγόστευαν και δεν υπήρχε νεολαία να συντηρήσει και να ανορθώσει τη μοναστική ζωή. Η κατάσταση χειροτέρευε, με τη κυβέρνηση Παπάγου να σκέφτεται να καταργήσει το άβατο του Αγίου Όρους, να συγκεντρώσει τους μοναχούς στην άκρη του Άθωνα και να δημιουργήσει πολυτελή θέρετρα προς τουριστική εκμετάλλευση και ανάπτυξη. Το σχέδιο δεν προχώρησε και μετά από κάποιο καιρό παραγράφηκε.

Το 1963 εορτάστηκε με λαμπρό τρόπο, η χιλιετηρίδα του Αγίου Όρους με προεξάρχοντα τον Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηναγόρα και το βασιλιά Παύλο. Εκείνη τη στιγμή, το Άγιο Όρος είχε 1.000 μοναχούς και το 80% ήταν άνω των 75 ετών. Η καθοδική αυτή πορεία αναστράφηκε τη δεκαετία του '70 και του '80, όπου νέοι μοναχοί και νέες μοναχικές συνοδείες επάνδρωσαν τις περισσότερες μονές, που ακμάζουν μέχρι και σήμερα. Τη δεκαετία του 1970, με πρωτοβουλίες του πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή, δημιουργήθηκε το ΚΕΔΑΚ (Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς) με στόχο τη διατήρηση και την ανάδειξη των πολιτιστικών μνημείων που φυλάσσονται στο Άγιο Όρος. Ο φορέας αυτός αποτέλεσε το εφαλτήριο ώστε το Άγιο Όρος να μπορέσει να εξασφαλίσει χρηματοδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από ιδιώτες για τη διάσωση των κειμηλίων από τη φθορά του χρόνου.

Στη σημερινή εποχή, το Άγιο Όρος αριθμεί 20 μοναστήρια και 12 σκήτες και 3.000 μοναχούς που ζουν σε αυτές. Πέρα από τα μοναστήρια και τις σκήτες, υπάρχουν τα Κελιά (μικρά σπίτια με ενσωματωμένο ναό, που ανήκουν σε μονές και παραχωρούνται σε ένα ή λίγους μοναχούς), οι Καλύβες (μικρότερα κελιά με ενσωματωμένο ναό που ζουν λίγοι μοναχοί, οικογενειακά με συγκεκριμένο διακόνημα), τα Καθίσματα (μικρά κελιά γύρω από τις Μονές που ζει ένας μοναχός και συντηρείται από τη Μονή) και τα Ησυχαστήρια (οικήματα απομακρυσμένα που διαμένουν μοναχοί που θέλουν να ζήσουν στην ησυχία χωρίς περισπασμούς).

2.2 Τα μοναστήρια του Αγίου Όρους

Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας

Θεμελιώθηκε το 963 μ.Χ. στην άκρη της Αθωνικής χερσονήσου, στην θέση της παλιάς πρωτεύουσας του Άθω, από τον Όσιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, με την συνδρομή των βυζαντινών αυτοκρατόρων Νικηφόρο Φωκά και Ιωάννη Τσιμισκή. Στα κειμήλια συγκαταλέγονται η αυτοκρατορική ενδυμασία και το στέμμα του Νικηφόρου Φωκά. Ο κεντρικός ναός της Μονής, αφιερωμένος στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, δημιούργησε ένα νέο αρχιτεκτονικό ρυθμό, τον αγιορείτικο (Βογιατζής 1998). Στην Μονή ανήκουν και οι περισσότερες Σκήτες και Καλύβες που υπάρχουν στην άκρη του Αγίου Όρους.

Η Μονή διατηρεί εκτάσεις 72.000 στρεμμάτων, που είναι και οι περισσότερες από τις μονές του Αγίου Όρους. Από το μοναχολόγιο της Μονής έχουν περάσει είκοσι επτά Πατριάρχες, 150 Αρχιερείς, 168 Ηγούμενοι, 3.400 ιερομόναχοι, και 14.000 μοναχοί. Περισσότεροι από εξήντα άγιοι της Εκκλησίας μας εγκαταβίωσαν στην Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας. Έχει Εξαρτήματά της 3 Σκήτες, 60 Κελιά, 60 Ησυχαστήρια, 6 Καθίσματα και αρκετά Ερημητήρια στην ευρύτερή της περιοχή. Λειτουργεί κοινοβιακά από το 1980 με Σιγίλλιο του Πατριάρχη Δημητρίου.

Η Μονή πανηγυρίζει στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου (25/3), στον Όσιο Παχώμιο (21/5), στον Οσιομάρτυρα Παύλο (22/5), στον Όσιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη (5/7), στους Αγίους Κουκουζέλη και Γρηγόριο Δομέστικο (1/10) και στην μνήμη των Λαυριωτών Πατέρων (Β' Κυριακή Ματθαίου). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Πρόδρομος.

Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου

Η Μονή ιδρύθηκε από μαθητές του Οσίου Αθανασίου του Αθωνίτη, τους Αθανάσιο, Αντώνιο και Νικόλαο στα τέλη του 10^{ου} αιώνα. Το όνομα προήλθε από ένα θαύμα της Παναγίας, που έσωσε το παιδί του Αυτοκράτορα Θεοδοσίου, Αρκάδιο μετά από μια θαλασσοταραχή. Το παιδί, μετά το ναυάγιο, βρέθηκε στο κάτω από μία βάτο, στο τόπο όπου βρίσκεται σήμερα το μοναστήρι (βάτος + παιδί). Η προσφορά του μοναστηριού είναι μεγάλη καθώς έκτισε πολλά σχολεία και σχολές (Αθωνιάδα Σχολή, Μεγάλη του Γένους). Με Σιγίλλιο του Οικουμενικού Πατριάρχη Δημητρίου Α' η Ιερά Μονή Βατοπαιδίου έγινε κοινοβιακή, το 1990.

Το μοναστήρι πανηγυρίζει στον Όσιο Ευθύμιο (4/1), στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου (25/3), στην Τιμία Ζώνη της Παναγίας (31/8), στον Όσιο Ευδόκιμο (5/10) και το Σάββατο του Ακαθίστου Ύμνου. Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Εφραίμ.

Ιερά Μονή Ιβήρων

Η Μονή ιδρύθηκε από 3 μαθητές του Οσίου Αθανασίου του Αθωνίτη με καταγωγή από την Ιβηρία (σημερινή Γεωργία), τον Ιωάννη, τον Ευθύμιο και τον Γεώργιο. Η Μονή φυλάσσει την εικόνα της Παναγίας της «Πορταΐτισσας», που βρέθηκε θαυματουργικά στη Μονή. Η Μονή καταστράφηκε το 1259 από πειρατικές και φραγκικές επιδρομές, στη διάρκεια του 15^{ου} αιώνα λόγω οικονομικών δυσχερειών αλλά και στην διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Βυζαντινοί ηγεμόνες, Πατριάρχες και τα έσοδα των μετοχίων κατάφεραν να ξαναχτίσουν το μοναστήρι.

Η Μονή πανηγυρίζει στον Οσιομάρτυρα Ρωμανό (6/1), στους Όσιους Ίβηρες (13/5) και στην Κοίμηση της Θεοτόκου (15/8). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Ναθαναήλ.

Ιερά Μονή Χιλανδαρίου

Η Μονή ιδρύθηκε από Σέρβο πρίγκηπα Σάββα, που παραιτήθηκε των βασιλικών του δικαιωμάτων και πήγε να μονάσει στο Άγιο Όρος. Αργότερα, έγινε αρχιεπίσκοπος των Σέρβων. Το παράδειγμά του ακολούθησε και ο πατέρας του, βασιλιάς Στέφανος που μόνασε με το όνομα Συμεών. Η Μονή αποτελεί το σημάδι της σερβικής παρουσίας στον Άθωνα. Η ιερά Μονή δοκιμάστηκε από πυρκαγιές το 1722, το 1891 αλλά και το 2004, με τη καταστροφή της μισής δυτικής πτέρυγας του μοναστηριού και των εκτάσεων που είχε στην κατοχή του.

Η Μονή πανηγυρίζει στον Άγιο Σάββα το Σέρβο (14/1), τον Άγιο Σάββα τον Β' (8/2), τον Όσιο Συμεών το Σέρβο (13/2) και στα Εισόδια της Θεοτόκου (21/11). Το μοναστήρι αριθμεί περίπου 30 μοναχούς και ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Μεθόδιος.

Ιερά Μονή Διονυσίου

Η Μονή ιδρύθηκε από τον Όσιο Διονύσιο, το 1366 με την συνδρομή του αυτοκράτορα Αλέξιου του Γ' Κομνηνού. Η Μονή έχει στους θησαυρούς της, την εικόνα του Ακαθίστου που υπήρχε στην Κωνσταντινούπολη κατά την διάρκεια της πολιορκίας από τους Αβάρους και το δεξί χέρι του Τιμίου Προδρόμου.

Η Μονή καταστράφηκε το 1535 από φωτιά, αλλά ανοικοδομήθηκε από Μολδαβούς και Ρουμάνους ηγεμόνες. Έλληνες και Ρουμάνοι επιφανείς αγόρασαν και δώρισαν μετόχια στη Μονή που ήταν στην κατοχή της μέχρι και τα γεγονότα του προσφυγικού. Η μονή έγινε κοινοβιακή το 1805, με Σιγγίλιο του Πατριάρχη Καλλίνικου του Ε'.

Η Μονή πανηγυρίζει στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο (7/1), στο Γενέσιο του Τιμίου Προδρόμου (24/6), στον Όσιο Διονύσιο (25/6), στον Άγιο Νήφωνα (11/8) και το Σάββατο του Ακαθίστου Ύμνου. Το μοναστήρι αριθμεί 45 μοναχούς και ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Πέτρος.

Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου

Η Μονή ιδρύθηκε τον 11^ο αιώνα και είναι το κοντινότερο μοναστήρι στις Καρυές, την πρωτεύουσα του Αγίου Όρους. Το μοναστήρι αποτέλεσε το ορμητήριο των επαναστατών το 1821 και το αρχηγικό του σημείο. Η Μονή, με την βοήθεια του Οικουμενικού Πατριαρχείου, πέρασε περίοδο μεγάλης ακμής κατά τον 14^ο και 15^ο αιώνα, όπου χαρακτηρίστηκε Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή.

Η Μονή πανηγυρίζει στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος (6/8) και στον Άγιο Αλύπιο τον κιονίτη (26/11). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Χριστόδουλος.

Ιερά Μονή Παντοκράτορος

Η ίδρυση της Μονής έγινε το 14^ο αιώνα από τους βυζαντινούς στρατιωτικούς, στρατοπεδάρχη Αλέξιο και πριμηκήριο Ιωάννη. Στην Μονή φυλάσσεται η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της «Γερόντισσας». Η Μονή δέχθηκε μεγάλες ζημιές από πυρκαγιές το 1773, όπου και αποκαταστάθηκε από ηγεμόνες των παραδουνάβιων περιοχών, προύχοντες του Φαναρίου και της ρωσικής αυτοκρατορικής Αυλής. Μια δεύτερη πυρκαγιά το 1948, αποκαταστάθηκε με ίδιες προσπάθειες των μοναχών που την απάρτιζαν. Η κοινοβιοποίηση της μονής έγινε το 1993 με Σιγγίλιο του Πατριάρχη Δημητρίου.

Η Μονή πανηγυρίζει στον Όσιο Θεόφιλο τον Μυροβλήτη (8/7) και στην Μεταμόρφωση του Σωτήρος (6/8). Ηγούμενος της Μονής είναι ο αρχιμανδρίτης Γέρων Γαβριήλ.

Ιερά Μονή Ξηροποτάμου

Μία από τις αρχαιότερες μονές του Αγίου Όρους, ιδρύθηκε από τον Όσιο Παύλο στην θέση του παλαιού μοναστηριού του Αγίου Νικηφόρου. Το μοναστήρι κατέχει το μεγαλύτερο τεμάχιο από το Τίμιο Ξύλο που υπάρχει στο κόσμο. Η ευημερία της αρχικής Μονής σταμάτησε με τις επιδρομές των κουρσάρων, τον 13^ο αιώνα και αργότερα στα χρόνια της Τουρκοκρατίας με τις λεηλασίες των Οθωμανών. Το 17^ο αιώνα, ορίστηκε ηγούμενος ο μοναχός Καισάριος Δαπόντες, που με μεγάλες προσπάθειες μπόρεσε και συγκέντρωσε χρηματικές δωρεές και ανακαίνισε το μοναστήρι στην σημερινή του μορφή. Η κοινοβιοποίηση της μονής έγινε το 1981, με Σιγγίλιο του Οικουμενικού Πατριάρχη Δημητρίου.

Η Μονή πανηγυρίζει στους Αγίους Τεσσαράκοντα Μάρτυρες (9/3), στον Όσιο Παύλο τον Ξηροποταμίτη (28/7) και στον Τίμιο Σταυρό (14/9). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Ιωσήφ.

Ιερά Μονή Ζωγράφου

Το μοναστήρι ιδρύθηκε από τους 3 αδελφούς, Μωυσή, Ααρών και Ιωάννη με καταγωγή από την Αχρίδα, κατά τον 10^ο αιώνα. Η Μονή Ζωγράφου αποτελεί το σημείο αναφοράς του βουλγαρικού μοναχισμού από το 1845 και εξής και κοσμεύεται από την χειροποίητη εικόνα του Αγίου Γεωργίου. Ιστορία της μονής ξεκίνησε με τις επιδρομές Καταλανών πειρατών και σφαγές από υποστηρικτές της εκκλησιαστικής ένωσης τον 13^ο αιώνα. Μάλιστα, οι ενωτικοί έκαψαν ζωντανούς 26 μοναχούς της Μονής το 1280. Το 1873 στήθηκε στο τόπο του μαρτυρίου τους, μνημείο για τους 26 αυτούς μάρτυρες. Η Μονή κοινοβιοποιήθηκε το 1849 από το Πατριάρχη Άνθιμο τον Δ'.

Η Μονή πανηγυρίζει στον Άγιο Γεώργιο (23/4), στους 26 Οσιομάρτυρες και τον Όσιο Κοσμά (22/9) και το Σάββατο του Ακαθίστου Ύμνου. Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Αμβρόσιος.

Ιερά Μονή Δοχειαρίου

Το αρχικό μοναστήρι βρισκόταν κοντά στην Δάφνη, φτιαγμένο από τον υποτακτικό του Οσίου Αθανασίου του Αθωνίτη, Ευθύμιο Δοχειάρη. Πειρατές κατάστρεψαν το μοναστήρι που ξαναχτίστηκε στην σημερινή του τοποθεσία. Στο μοναστήρι φυλάσσεται η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της «Γοργοϋπήκοου» ενώ μετά την θαυματουργή διάσωση ενός παιδιού, το μοναστήρι τιμά και τους Αρχαγγέλους Μιχαήλ και Γαβριήλ. Οι Αρχάγγελοι Μιχαήλ και Γαβριήλ επιτέλεσαν πολλά θαύματα και βοήθησαν το μοναστήρι να ανακαινιστεί από τις καταστροφές που υπέστη κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Δυστυχώς, με την επανάσταση του 1821, η Μονή έχασε ολόκληρη την κινητή της περιουσία. Η Μονή μετατράπηκε σε Κοινόβιο το 1980, από τον Πατριάρχη Δημήτριο.

Η Μονή πανηγυρίζει στους Αρχαγγέλους (8/11), στους Οσίους Ευθύμιο και Νεόφυτο (9/11) και στον Άγιο Νικόλαο (6/12). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Γρηγόριος.

Ιερά Μονή Καρακάλλου

Η Μονή ιδρύθηκε το 10^ο αιώνα και είναι γνωστή ως η Μονή των Αποστόλων. Στα κειμήλια συμπεριλαμβάνεται και μια περγαμηνή με τη Θεία Λειτουργία του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου. Χαύξηση των κτιρίων της Μονής και των μοναχών έγινε σταδιακά μέχρι τον 18^ο αιώνα παρά τις φυσικές καταστροφές που υπέστη, με τη βοήθεια των ηγεμόνων της Βλαχίας και της Ιβηρίας. Η κοινοβιοποίηση της Μονής έγινε το 1813 από τον Πατριάρχη Κύριλλο τον ΣΤ'.

Η Μονή πανηγυρίζει στον Άγιο Χριστόφορο (9/5), στους Αγίους Αποστόλους Πέτρο και Παύλο (29/6) και στον Οσιομάρτυρα Γεδεών, τον δια Χριστό σαλό (30/12). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Φιλόθεος.

Ιερά Μονή Φιλοθέου

Η Μονή ιδρύθηκε από τον Όσιο Φιλόθεο που έζησε στην ίδια εποχή με τον Όσιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη. Τον 16^ο αιώνα, ο Όσιος Διονύσιος του Ολύμπου κατάφερε να επανδρώσει με μεγάλο αριθμό μοναχών το μοναστήρι. Στο κεντρικό ναό του μοναστηριού

φυλάσσεται η εικόνα της Παναγίας της «Γλυκοφιλούσας» ενώ εδώ εκάρη μοναχός ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός.

Τον 16^ο αιώνα, η Μονή αναγκάστηκε να πουλήσει κτήματα μέσα στο Άγιο Όρος (μέσα και τη σημερινή Μονή Σταυρονικήτα) λόγω οικονομικών δυσκολιών. Η Μονή επανάκαμψε λόγω χορηγιών από ηγεμόνες της Μολδοβλαχίας που κατασκεύασαν το μεγαλύτερο μέρος της Μονής. Οι ανακαινίσεις εξάντλησαν οικονομικά την Μονή, που κατέφυγε στην βοήθεια της Ιεράς Κοινότητας το 1900. Η Μονή κοινοβιοποιήθηκε το 1973, από τον Πατριάρχη Δημήτριο και σήμερα έχει 70 μοναχούς.

Η Μονή πανηγυρίζει στον Όσιο Θεοδόσιο (11/1), στον Όσιο Διονύσιο τον εν Ολύμπω (24/1), στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου (25/3), στον Όσιο Συμεών τον Μονοχιτών (19/4) και στον Άγιο Κοσμά τον Αιτωλό (24/8). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Νικόδημος.

Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρα

Η Μονή ιδρύθηκε από τον Όσιο Σίμωνα τον Μυροβλήτη, τον 13^ο αιώνα πάνω σε έναν απότομο βράχο. Το μοναστήρι βρίσκεται σε ύψος 300 μέτρων και αποτελείται από ένα συγκρότημα 3 επτάώροφων κτιρίων. Κάηκε ολοσχερώς 3 φορές, με τελευταία το 1891 και στα κειμήλια του συγκαταλέγεται το άφθαρτο αριστερό χέρι της Αγίας Μαρίας της Μαγδαληνής που έχει θερμοκρασία ανθρώπινου σώματος.

Η θέση της Μονής την προστάτευε από πειρατικές επιδρομές αλλά όχι από τα ιστορικά γεγονότα. Η Μονή ερημώθηκε στη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 και επανασυστάθηκε από το μοναχό Αμβρόσιο. Η Μονή βρίσκεται στη σημερινή της μορφή μετά την ανακαίνιση του 1910, όπου μπόρεσε να φτιαχτεί μετά από εράνους του Ρωσικού λαού. Σημαντική προσωπικότητα αποτελεί και ο ηγούμενος Ιερώνυμος (+ 1957) που συνέβαλλε τόσο στην ανάπτυξη του αθωνικού μοναχισμού όσο και στην μεταλαμπάδευση αυτού στην υπόλοιπη Ελλάδα. Η Μονή λειτουργεί κοινοβιακά από το 1801.

Η Μονή πανηγυρίζει στην Αγία Μαρία την Μαγδαληνή (22/7), στην Γέννηση του Χριστού (25/12) και στον Όσιο Σίμωνα τον Μυροβλήτη (28/12). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Ελισσαίος.

Ιερά Μονή Αγίου Παύλου

Η μικρή αυτή Μονή ξεκίνησε ως Κελλί από το Όσιο Παύλο τον Ξηροποταμινό και κατόπιν εξελίχθηκε σε Μοναστήρι που έφερε το όνομα του. Το σημαντικότερο κειμήλιο της Μονής είναι τα Τίμια Δώρα των Μάγων, που προσφέρθηκαν από τη Μάρω, σύζυγο του σουλτάνου Μουράτ και μητέρα του σουλτάνου Μωάμεθ Β' του Πορθητή.

Η Μονή αντιμετώπισε πολλά οικονομικά θέματα τον 18^ο αιώνα και με την αρωγή της στην Ελληνική Επανάσταση. Οι καταστροφές από πλημμύρα και πυρκαγιά έπληξαν το μοναστήρι τον 20^ο αιώνα. Η Μονή έγινε κοινοβιακή το 1839, από τον Πατριάρχη Γρηγόριο τον ΣΤ'.

Η Μονή πανηγυρίζει στην Υπαπαντή του Κυρίου (2/2), στον Άγιο Γεώργιο (23/4), στον Όσιο Παχώμιο (21/5), στον Όσιο Παύλο τον Ξηροποταμινό (28/7), στην ανακομιδή των λειψάνων του Αγίου Γερασίμου (20/10) και στην προσκύνηση των Τιμίων Δώρων (26/12). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Παρθένιος.

Ιερά Μονή Σταυρονικήτα

Κτήτορες της μονής θεωρούνται ο Γρηγόριος Γηρομερίτης και Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ιερεμίας Α'. Στο κεντρικό ναό της Μονής φυλάσσεται η εικόνα του Αγίου Νικολάου του Στρείδα. Σύμφωνα με την παράδοση, η εικόνα βρέθηκε μέσα στην θάλασσα με ένα στρείδι κολλημένο στο μέτωπο του Αγίου. Όταν πήγαν να ξεκολλήσουν το στρείδι, τότε η εικόνα ανέβλυσε αίμα.

Η Μονή ολοκληρώθηκε από τον Πατριάρχη Ιερεμία το 1540 ενώ πυρκαγιές και η Ελληνική Επανάσταση κατέστρεψαν τη Μονή σε βαθμό που δεν μπόρεσε να ανακάμψει παρά στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Το μοναστήρι θεωρείται το πιο φτωχό του Αγίου Όρους αλλά και το μικρότερο. Η κοινοβιοποίηση της Μονής έγινε το 1968, από τον Πατριάρχη Αθηναγόρα.

Το Μοναστήρι πανηγυρίζει στον Άγιο Νικόλαο (6/12). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Τύχων.

Ιερά Μονή Ξενοφώντος

Η Μονή είναι από τις παλαιότερες του Αγίου Όρους καθώς υπάρχει από τον 10^ο αιώνα. Η ιδιαιτερότητα της Μονής είναι ότι έχει 2 Καθολικά, τα οποία τιμώνται και τα 2 στον Άγιο Γεώργιο. Λατίνοι και Καταλανοί πειρατές κατέστρεψαν την Μονή τον 13^ο αιώνα, που κατάφερε να ανασυγκροτηθεί πολύ αργότερα, με συνδρομές παραδουνάβιων ηγεμόνων και Ελλήνων μητροπολιτών. Έγινε κοινοβιακή το 1784 από τον Πατριάρχη Γαβριήλ τον Δ'.

Το Μοναστήρι πανηγυρίζει στον Άγιο Γεώργιο (23/4). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Αλέξιος.

Ιερά Μονή Γρηγορίου

Το Μοναστήρι κτίσθηκε τον 14^ο αιώνα από τον Όσιο Γρηγόριο, που ήταν μαθητής του Όσιου Γρηγορίου του Σιναΐτου. Μετά την πυρκαγιά του 1761, ο ιερομόναχος Ιωακείμ ο Μακρυγένης κάνοντας ταξίδια στην Κωνσταντινούπολη και τη Μολδαβλαχία, κατάφερε να το ξαναχτίσει. Η τουρκική κατάκτηση έφερε τη Μονή σε δεινή θέση, που πέφτει σε μαρασμό σε συνδυασμό με την πυρκαγιά του 1761. Οι παραδουνάβιοι ηγεμόνες με δωρεές, ξαναέχτισαν την Μονή στη σημερινή της μορφή. Η Μονή αριθμεί 75 μοναχούς και έγινε κοινοβιακή το 1840 από τον Πατριάρχη Ανθιμο τον Δ'.

Το Μοναστήρι πανηγυρίζει στην ανακομιδή των λειψάνων του Αγίου Νικολάου (20/5), στην Αγία Αναστασία την Ρωμαία (29/10), στον Άγιο Νικόλαο (6/12), στον Όσιο Γρηγόριο (7/12) και την 3^η Κυριακή μετά το Πάσχα για τον Όσιο Γρηγόριο τον Σιναΐτη. Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Χριστόφορος.

Ιερά Μονή Εσφιγμένου

Η Μονή ιδρύθηκε τον 11^ο αιώνα και βρίσκεται στο πιο βόρεια τμήμα του Αγίου Όρους. Η ιστορία της Μονής συνδέεται με την Επανάσταση του 1821 καθώς εκεί αποβιβάστηκαν τα επαναστατικά στρατεύματα, με σκοπό να απελευθερώσουν το Άγιο Όρος. Κατά την πρόσφατη ιστορία, η Μονή Εσφιγμένου έχει ακολουθήσει το δρόμο των Ζηλωτών και έχει αποκοπεί από την Ιερά Κοινότητα. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο έδωσε εντολή το 2006, να σχηματιστεί νέα αδελφότητα. Έτσι σήμερα υπάρχουν 2 Μονές

Εσφιγμένου. Η παλαιά που βρίσκεται στο αρχικό οικοδόμημα και αριθμεί περίπου 110 μοναχούς και μία νέα που βρίσκεται στις Καρυές και αριθμεί γύρω στους 15 μοναχούς. Η Μονή κοινοβιοποιήθηκε το 1797 από τον Πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε', που δώρισε και σημαντικά ποσά για την ανακαίνιση του μοναστηριού το 1802.

Η Μονή πανηγυρίζει στον Όσιο Δαμιανό (23/2), στον Όσιο Αγαθάγγελο (19/4) και στην Ανάληψη του Κυρίου. Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Βαρθολομαίος.

Ιερά Μονή Αγίου Παντελεήμωνος

Το μοναστήρι αυτό θεωρείται το νεότερο από άποψη κτίσεως καθώς χτίστηκε στα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Ο κτήτορας είναι ο ηγεμόνας της Μολδοβλαχίας Σκαρλάτος Καλλιμάχης. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα άρχισαν να εγκαθίστανται στο μοναστήρι Ρώσοι μοναχοί. Η πλήρης ανάληψη της ιδιοκτησίας από τους Ρώσους έγινε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και το μοναστήρι ονομάστηκε και Ρωσικό. Μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οι ακολουθίες γίνονταν και στα Ελληνικά και στα Ρωσικά. Η Μονή έγινε κοινοβιακή το 1809, από τον Πατριάρχη Καλλίνικο.

Το Μοναστήρι πανηγυρίζει στον Άγιο Παντελεήμονα (27/7) και στην Αγία Σκέπη (1/10). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Ευλόγιος.

Ιερά Μονή Κωνσταμονίτου

Η παράδοση λέει ότι η Μονή χτίστηκε από τον Μέγα Κωνσταντίνο και αφιερώθηκε στον Άγιο Στέφανο τον Πρωτομάρτυρα. Στην Μονή φυλάσσεται μέρος της πορφυρής χλαμύδας που φόρεσε ο Χριστός πριν την Σταύρωση. Ευεργέτες του μοναστηριού θεωρούνται οι ηγεμόνες της Σερβίας Γεώργιος και Άννα τον 14^ο αιώνα. Το 1666 κόντεψε να εγκαταλειφθεί καθώς είχαν μείνει μόνο 6 μοναχοί σε αυτήν. Έγινε κοινόβιο το 1800 από τον Πατριάρχη Νεόφυτο τον Ζ'. Κτήτορας του μοναστηριού θεωρείται ο Συμεών Σταγειρίτης που ολοκλήρωσε την τελική μορφή του μοναστηριού με τις δωρεές του.

Η Μονή πανηγυρίζει στους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη (21/5) και στον Άγιο Στέφανο (2/8 και 27/12). Ηγούμενος είναι ο αρχιμανδρίτης Αγάθων.

2.3 Σκήτες του Αγίου Όρους

Ιερά Σκήτη Τιμίου Προδρόμου (Ι.Μ. Μεγίστης Λαύρας)

Η Σκήτη χτίστηκε από τους Μολδαβούς μοναχούς, Νήφον και Νεκτάριο στα μέσα του 19^{ου} αιώνα και ανακηρύχθηκε με πατριαρχική απόφαση κοινοβιακή Σκήτη το 1856. Υπάγεται στην Ι.Μ. Μεγίστης Λαύρας.

Ιερά Σκήτη Αγίου Ανδρέα (Σεράι)

Η Σκήτη βρίσκεται λίγο έξω από τις Καρυές και δίπλα της στεγάζεται η Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Σχολή. Το 1958, τμήμα της Σκήτης καταστράφηκε από πυρκαγιά μαζί με την βιβλιοθήκη της. Υπάγεται στην Ι.Μ. Βατοπαιδίου.

Ιερά Σκήτη Κοιμήσεως της Θεοτόκου (Μπογοροδίτσα)

Η Σκήτη είναι η πρώτη κοινοβιακή σκήτη του Αγίου Όρους και χτίστηκε πάνω στην παλαιά Μονή του Ξυλουργού. Αν και αρχικά κατοικήθηκε από Βούλγαρους μοναχούς, σήμερα υπάγεται στην Ι.Μ. Αγίου Παντελεήμονος (6).

Ιερά Σκήτη Προφήτη Ηλία

Η Σκήτη δημιουργήθηκε το 1757 από τον Όσιο Παΐσιο Βελιτσκόφσκυ από την Ουκρανία, που διαμόρφωσε ένα κίνημα φιλομοναχισμού στις σλαβικές χώρες. Μάζεψε πολλούς μοναχούς κοντά του και το 1892 αναγνωρίστηκε σαν Σκήτη από το Πατριαρχείο. Υπάγεται στην Ι.Μ. Παντοκράτορος.

Ιερά Σκήτη Αγίου Παντελεήμονος

Η Σκήτη δημιουργήθηκε στα ερείπια της αρχαίας πόλης των Κλεώνων, από το ιερομόναχο Χαράλαμπο το 1780. Διατηρεί μεγάλο αριθμό τίμιων λειψάνων από πολλούς αγίους. Υπάγεται στην Ι.Μ. Κουτλουμουσίου.

Ιερά Σκήτη Αγίας Άννης

Η Σκήτη της Αγίας Άννας είναι στην άκρη του Άθωνα και έχει σήμερα κοντά στους 90 μοναχούς. Υπάρχουν πολλά κελιά γύρω που υπάγονται σε αυτήν. Υπάγεται στην Ι.Μ. Μεγίστης Λαύρας.

Ιερά Σκήτη Αγίας Τριάδος (Καυσοκαλύβια)

Το όνομα Καυσοκαλύβια προήλθε από τον Όσιο Μάξιμο τον Καυσοκαλυβίτη, που μόνασε στην περιοχή τον 14^ο αιώνα. Ο ίδιος έχτιζε πρόχειρες καλύβες για να μένει και από το φόβο να μην τις αγαπήσει, τις έκαιγε. Υπάγεται στην Ι.Μ. Μεγίστης Λαύρας.

Ιερά Σκήτη Ευαγγελισμού της Θεοτόκου

Η Σκήτη έχει 22 Καλύβες γύρω της και δημιουργήθηκε στα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Την συγκεκριμένη συνήθιζαν να επισκέπτονται ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης και ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης. Υπάγεται στην Ι.Μ. Ξενοφώντος.

Νέα Σκήτη

Η Σκήτη χτίστηκε στα μέσα του 18^{ου} αιώνα και ακολουθεί τον ιδιόρρυθμο τρόπο μοναστικής ζωής. Αριθμεί 28 κελιά και 40 μοναχούς. Υπάγεται στην Ι.Μ. Αγίου Παύλου.

Ιερά Σκήτη Αγίου Δημητρίου (Λακκοσκήτη)

Η επονομαζόμενη Λακκοσκήτη έχει χτιστεί στα μέσα του 18^{ου} αιώνα σε ερείπια παλιών ασκηταριών του 14^{ου} αιώνα. Βρίσκεται μέσα σε μια απόκρημνη χαράδρα μέσα στον Άθωνα και κατοικείται από Ρουμάνους μοναχούς. Υπάγεται στην Ι.Μ. Αγίου Παύλου.

Ιερά Σκήτη Τιμίου Προδρόμου (Ι.Μ. Ιβήρων)

Η Σκήτη χτίστηκε τον 15^ο αιώνα πάνω σε παλαιότερο ασκητήριο του Αγίου Καλλίστου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Υπάγεται στην Ι.Μ. Ιβήρων.

Ιερά Σκήτη Αγίου Δημητρίου (Ι.Μ. Βατοπαιδίου)

Η παράδοση λέει ότι η Σκήτη χτίστηκε από συγγενείς του Αγίου Δημητρίου και για αυτό το Καθολικό της έχει πολλούς Αγίους από τη Θεσσαλονίκη. Σήμερα κατοικείται από λίγους μοναχούς και υπάγεται στην Ι.Μ. Βατοπαιδίου (Σέργης 2007).

Κεφάλαιο 3 : Μεθοδολογία της έρευνας

3.1 Επιλογή ερωτήσεων

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο κύριος σκοπός της διπλωματικής είναι η καταγραφή του προφίλ των επισκεπτών του Αγίου Όρους. Για να είναι δυνατή η καταγραφή και η σωστή μέτρηση των χαρακτηριστικών, πρέπει να καταγραφούν οι σωστές ερωτήσεις που αναδεικνύουν το αποτέλεσμα που είναι επιθυμητό. Η καταγραφή της προσωπικότητας ενός προορισμού έχει εξεταστεί εκτενώς από τη βιβλιογραφία των τουριστικών επιστημών και έχουν αναπτυχθεί πολλά μοντέλα που εστιάζουν στην προσωπικότητα του προορισμού, στην «εικόνα» που δημιουργεί ο προορισμός και στην πρόθεση να προταθεί ο προορισμός σε τρίτους.

Η βιβλιογραφία πάνω στην προσωπικότητα του προορισμού έχει συνταχθεί τόσο από άτομα της ακαδημαϊκής κοινότητας (Aaker, Gardner, Levy) όσο και από άτομα που ασχολούνται επαγγελματικά με τον τουρισμό (Plummer). Η προσωπικότητα ενός προορισμού προσδιορίζεται από τις αλληλεπιδράσεις που έχουν οι καταναλωτές με τα άτομα που συναντάνε στο συγκεκριμένο προορισμό (Batraetal 1993). Ένας ξεχωριστός προορισμός μπορεί να δημιουργήσει θετικές συσχετίσεις για πολλά πράγματα που συμβαίνουν μέσα σε αυτόν και να προδιαθέσει θετικά τον επισκέπτη για τα γεγονότα που μπορεί να συμβούν στην διάρκεια της επίσκεψης του (Keller 1993). Το βασικό χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του προορισμού είναι η διαφορετικότητα που έχει από υπόλοιπους παρόμοιους προορισμούς (Crask & Henry 1990). Μια δυνατή προσωπικότητα ενός προορισμού οδηγεί τους καταναλωτές να δημιουργούν ισχυρούς συναισθηματικούς δεσμούς με αυτόν και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη (Fournier 1998).

Η προσωπικότητα ενός προορισμού δεν έχει προσδιοριστεί από μία κοινή θεωρία που να μπορεί να περιγράψει τα χαρακτηριστικά και τα γνωρίσματα του προορισμού. Η πιο κοντινή εργασία που έχει γίνει αφορά την προσωπικότητα ενός brand (Aaker 1997) και αφορά την ανάπτυξη ενός εργαλείου δομεί την προσωπικότητα ενός brand με βάση 5 άξονες: ειλικρίνεια, ενθουσιασμός, ανταγωνισμός, εκλεπτυσμός και ανθεκτικότητα σε μεταβολές. Κάθε ένας από αυτούς τους άξονες έχει δικά του χαρακτηριστικά που προσμετρούν ξεχωριστά στην δόμηση της προσωπικότητας του προορισμού. Το συγκεκριμένο μοντέλο ονομάζεται BPS (Brand Personality Scale) και από το 1997 που

δημοσιεύθηκε, έχει υιοθετηθεί για πολλές έρευνες σε διάφορα αντικείμενα από προορισμούς μέχρι αυτοκινητοβιομηχανίες.

Στο τομέα του τουρισμού, η προσωπικότητα ενός προορισμού φαίνεται ότι έχει αναγνωριστεί ως ένα σημαντικό στοιχείο που μπορεί να επηρεάσει τις επιλογές των τουριστών και τις προτιμήσεις τους ανάλογα με τις επιθυμίες τους. Η δόμηση μιας ισχυρής προσωπικότητας έγινε εμφανείς από μελέτες ακαδημαϊκών στο τομέα του τουρισμού (Henderson 2000, Crockett&Wood 2002) και από αναλύσεις που έγιναν σε διαφημιστικό περιεχόμενο υπάρχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά όπως «σύγχρονος», «μοντέρνος», «παραδοσιακός» που μπορούν να προστεθούν σε προορισμούς μέσω των διαφημιστικών προωθήσεων.

Η πιο πρόσφατα δημοσιευμένη μέτρηση για την προσωπικότητα ενός προορισμού είναι αυτή των Kumar&Nayak (Ιανουάριος 2018). Σε αυτή την έρευνα, ένας προορισμός ζητήθηκε να χαρακτηριστεί μέσα από 23 επίθετα, τα οποία είναι: Φιλόξενος, Ευγενικός, Ποικίλος, Παράτολμος, Ζωηρός, Ζωντανός, Ενθουσιώδης, Παθιασμένος, Ενεργητικός, Συναρπαστικός, Θρησκευτικός, Πνευματικός, Λάτρης των παραδόσεων, Χυδαίος, Βίαιος, Σκοτεινός, Διεφθαρμένος, Ειρηνικός, Λογικός/Σύμφωνος όχι Ακραίος, Καλός, Αποδεκτός.

Κάθε χαρακτηρισμός μετρήθηκε σε έξι διαστάσεις που δείχνουν κατά πόσο ο επισκέπτης αντιλαμβάνεται το κάθε χαρακτηριστικό του προορισμού και με ποιο τρόπο. Οι έξι διαστάσεις είναι: Ευγένεια (courteousness), Ζωντάνια (vibrancy), Δημιουργικότητα (creativity), Συντηρητισμό (conformity), Βαρβαρότητα - Σκληρότητα (viciousness), Γαλήνη – Ηρεμία (tranquility).

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η μεγαλύτερη έκταση της προσωπικότητας του προορισμού και του χαρακτηρισμού του οφείλεται στη διάσταση της Ευγένειας (31,48%), της Ζωντάνιας (14,82%) και της Δημιουργικότητας (9,1%). Οι υπόλοιπες διαστάσεις έχουν πολύ μικρότερη και μη-στατιστικά σημαντική συμμετοχή στα τελικά αποτελέσματα.

Η δημιουργία των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου που συντάχθηκε έχει ως σκοπό, πέρα από το να κατατάξει κοινωνιολογικά τους επισκέπτες του προορισμού, να κατανοήσει τις προθέσεις, τα κίνητρα, τις επιδιώξεις, τις προσδοκίες και την εμπιστοσύνη των επισκεπτών στο συγκεκριμένο προορισμό. Η επιλογή των ερωτήσεων έγιναν με βάση τις 3 πιο σημαντικές διαστάσεις για το χαρακτηρισμό ενός προορισμού (Ευγένεια,

Ζωντάνια, Δημιουργικότητα) ώστε να μπορέσουν να βγουν χρήσιμα συμπεράσματα για το τελικό αποτέλεσμα της εργασίας.

3.2 Σύνταξη ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε δύο κομμάτια. Στο πρώτο κομμάτι, οι ερωτήσεις αφορούν προσωπικά δεδομένα του επισκέπτη ώστε να μπορέσουμε να έχουμε και μια δημογραφική άποψη για το προφίλ των επισκεπτών του Αγίου Όρους. Το δεύτερο κομμάτι αποτελείται από τις ερωτήσεις που αφορούν την επίσκεψη στο Άγιο Όρος, το τι προηγήθηκε από την επίσκεψη, τι συνέβη στη διάρκεια της επίσκεψης και περιμένει ο επισκέπτης να συμβεί με το πέρας της επίσκεψης του.

Οι ερωτήσεις που επιλέχθηκαν ήταν οι εξής:

1^ο μέρος : Βασικά στοιχεία

Ηλικία , Τόπος μόνιμης κατοικίας , Οικογενειακή κατάσταση , Εκπαιδευτικό - μορφωτικό επίπεδο , Επάγγελμα , Οικογενειακό εισόδημα

Τα παραπάνω στοιχεία σκιαγραφούν το τύπο του ατόμου που θα επισκεφτεί το Άγιο Όρος σε ότι αφορά την καθημερινή και την κοινωνική του ζωή. Τα στοιχεία αυτά συλλέγονται, όχι τόσο για την αξιολόγηση της εμπειρίας που προσφέρει ο προορισμός, όσο για υπάρχει σωστή δειγματοληψία για την μετέπειτα αξιολόγηση. Ένα ευρύ φάσμα στις παραπάνω κατηγορίες μπορεί να δώσει πολύ πιο σίγουρα αποτελέσματα στην τελική αξιολόγηση της προσωπικότητας του προορισμού και στο προφίλ των επισκεπτών που έρχονται στο Άγιο Όρος.

2^ο μέρος : Επίσκεψη στο Άγιο Όρος

Πόσες φορές επισκεφτήκατε το Άγιο Όρος: Η ερώτηση έχει ως σκοπό να διαπιστώσει τη συχνότητα της επισκέψεων

Με ποιον επισκεφτήκατε το Άγιο Όρος: Η ερώτηση έχει ως σκοπό να διαπιστώσει κατά πόσο ένας επισκέπτης έρχεται μόνος ή όχι στο συγκεκριμένο προορισμό.

Ποια μοναστήρια επισκεφτήκατε: Η ερώτηση έχει πρακτικό χαρακτήρα καθώς διαπιστώνει αν ο επισκέπτης περιηγήθηκε στο προορισμό ή έμεινε στάσιμος

Ποια εποχή αποφασίσατε να ταξιδέψετε: Η ερώτηση διαπιστώνει αν ο χρονικός παράγοντας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επίσκεψη στον προορισμό

Πως προγραμματίσατε την είσοδο σας στο Άγιο Όρος: Η ερώτηση προσδιορίζει το χρόνο που ξοδεύτηκε προκειμένου να κανονιστεί το ταξίδι.

Πώς βρήκατε πληροφορίες για το Άγιο Όρος: Η ερώτηση προσδιορίζει το ενδιαφέρον που είχε ο επισκέπτης πριν πραγματοποιήσει το ταξίδι.

Σκοπεύετε να επισκεφτείτε ξανά το Άγιο Όρος

- Αν όχι, για ποιο λόγο
- Αν ναι, ποια μοναστήρια ή σκήτες σκοπεύετε να επισκεφτείτε

Οι παραπάνω ερωτήσεις αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι της έρευνας καθώς μπορούν να καταλάβουν αν ο επισκέπτης είναι διατεθειμένος να επιστρέψει στο προορισμό και αν όχι, για ποιο λόγο.

Διάρκεια διαμονής: Η ερώτηση μπορεί να δει τη διάρκεια παραμονής που είχε προγραμματίσει από πριν ο επισκέπτης για να αφιερώσει χρόνο στο συγκεκριμένο προορισμό.

Πόσα χρήματα σκοπεύετε να ξοδέψετε κατά τη διάρκεια της διαμονής σας: Η ερώτηση αποσκοπεί ώστε να κατανοήσει τις οικονομικές ανάγκες που προκύπτουν στο ταξίδι στο συγκεκριμένο προορισμό.

Που σκοπεύετε να δαπανήσετε τα χρήματα σας: Σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης, προσπαθούμε να καταλάβουμε ποιες ακριβώς είναι αυτές οι ανάγκες που υπάρχουν στο προορισμό.

Για ποιο λόγο επισκεφτήκατε το Άγιο Όρος: Η τελευταία ερώτηση αποτελεί τη σημαντικότερη ερώτηση του ερωτηματολογίου καθώς αποκαλύπτει ποια ήταν τα κίνητρα που οδήγησαν τον επισκέπτη να οργανώσει το ταξίδι και να ταξιδέψει στο συγκεκριμένο προορισμό.

Το ερωτηματολόγιο συντάχθηκε στα ελληνικά και στα αγγλικά, καθώς πέρα από τις τρεις μονές που δεν είναι ελληνικές (Ζωγράφου, Χιλανδαρίου, Αγίου Παντελεήμωνος),

υπάρχουν πολλοί επισκέπτες από Ευρώπη και Αμερική, διαφορετικών θρησκειών που έρχονται για να γνωρίσουν το Άγιο Όρος και την ιστορία του.

3.3 Συλλογή δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε στην Ουρανούπολη, το Σάββατο 26 Μαΐου και Κυριακή 27 Μαΐου 2018, κοντά στο Γραφείο Προσκυνητών και στο γραφείο των Αθονικών Ακτογραμμών. Οι ερωτηθέντες ήταν 92 ενώ εκείνο το διήμερο, οι συνολικοί επισκέπτες του Αγίου Όρους έφτασαν τους 1.500. Το δείγμα αποτελούνται κυρίως από Έλληνες και Ρώσους προσκυνητές, που έφταναν σε ομάδες των 4-6 ατόμων και είχαν την πρόθεση να μείνουν σε ένα μοναστήρι, είτε γιατί θα έμεναν λίγο είτε επειδή είχαν κάποιο γνωστό εκεί.

Κεφάλαιο 4 : Το προφίλ των επισκεπτών του Αγίου Όρους

4.1 Βασικά χαρακτηριστικά των επισκεπτών του Αγίου Όρους

Η ηλικία είναι το πρώτο πράγμα που ερωτάται στο ερωτηματολόγιο και δείχνει τη κατανομή των ηλικιών ανάμεσα στους επισκέπτες του Αγίου Όρους.

	Κάτωτων 18	18-25	26-40	41-55	56 και άνω
Ηλικία	10	15	19	22	26

Η κατανομή των ηλικιών φαίνεται να είναι ομοιόμορφης στις κατηγορίες που έχουν χωριστεί ενώ οι μισοί επισκέπτες είναι άνω των 41 ετών.

Η χώρα καταγωγής παίζει μεγάλο ρόλο στην χαρτογράφηση του προφίλ των επισκεπτών του Αγίου Όρους καθώς μας δείχνει το κύριο όγκο των προσκυνητών και μας είναι χρήσιμο ώστε να γνωρίζουμε που είναι πιθανόν να κατευθύνονται.

	Ελλάδα	Ρωσία	Βουλγαρία	Ρουμανία	Συρία	Ηνωμένο Βασίλειο	Γαλλία	Γερμανία	ΗΠΑ	Σερβία
Χώρα	41	30	2	4	5	1	1	2	3	3

Η πλειοψηφία των επισκεπτών αποτελούνται από Έλληνες και Ρώσους προσκυνητές, δείχνοντας την συνεχή εισροή των Ρώσων και των Βαλκάνιων λαών προς τη Χαλκιδική και τη Βόρεια Ελλάδα. Η ρωσική επεκτασιμότητα στο Άγιο Όρος έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις τα τελευταία χρόνια με πολλούς αξιωματούχους να επισκέπτονται το Άγιο Όρος είτε σαν μέρος επίσημης επίσκεψης είτε σαν απλή προσκυνητές. Οι υπόλοιπες εθνικότητες παρουσιάζουν απλή παρουσία που δείχνει τη ποικιλία των εθνικοτήτων που επισκέπτεται το Όρος. Μάλιστα μόλις το 13% των επισκεπτών προέρχεται από μη – Ορθόδοξο κράτος ενώ οι ίδιοι οι επισκέπτες δεν αποκλείεται να είναι Ορθόδοξοι.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η συσχέτιση μεταξύ εθνικότητας και ηλικίας. Το 90% των ανήλικων επισκεπτών είναι ελληνικής καταγωγής. Αντίθετα, στις ηλικίες 18 – 41 που είναι και οι νεανικές ηλικίες, το 65% των επισκεπτών είναι αλλοδαπής καταγωγής. Οι Έλληνες βρίσκονται στο 40% στις ηλικίες 41 και άνω. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι Έλληνες

προτιμούν να πηγαίνουν στο Άγιο Όρος σαν μέρος της οικογενειακής ζωής (πατέρας και γιος) και στην περίοδο που έχουν συνταξιοδοτηθεί. Αντίθετα, οι αλλοδαποί επισκέπτες προτιμούν τις νεαρότερες ηλικίες για μπορέσουν να κάνουν περισσότερες διαδρομές και να γνωρίσουν περισσότερους προορισμούς.

Στη συνέχεια γίνεται περαιτέρω ανάλυση της προέλευσης των προσκυνητών από τις πόλεις που προέρχονται ώστε να διαπιστωθεί αν υπάρχει συσπείρωση σε μεγάλες πόλεις ή υπάρχει διασπορά και σε μικρότερες.

Πόλη	Αριθμός
Αθήνα	18
Θεσσαλονίκη	17
Αλεξανδρούπολη	2
Βέροια	1
Ηράκλειο	2
Πάτρα	1
Moscow	18
St Petesburg	5
Ekaterinembourg	5
Archangel	2
Sofia	2
Bucharest	4
Aleppo	5
Manchester	1
Lille	1
Bonn	2
Boston	3
Belgrade	2
Novisad	1

Η ανάλυση για την προέλευση των πόλεων μας έδειξε ότι η πλειονότητα των επισκεπτών προέρχεται από τα μεγάλα αστικά κέντρα των χωρών τους. Η συγκέντρωση μπορεί να οφείλεται στο ότι τα άτομα που κατοικούν σε μεγάλα αστικά κέντρα μπορούν να δαπανήσουν με μεγαλύτερη άνεση μερικές μέρες μακριά από το σπίτι τους.

Τομορφωτικό επίπεδο αποτελεί ένα παράγοντα που επηρεάζει τις αποφάσεις ενός ατόμου και στη περίπτωση του Αγίου Όρους πιθανολογείται ότι μπορεί να συνδέεται με τις προθέσεις ενός ατόμου για να επισκεφτεί το τόπο αυτό.

Μορφωτικό επίπεδο	
Δημοτικό	6
Γυμνάσιο	8
Λύκειο	24
ΤΕΙ	12
ΑΕΙ	32
Μεταπτυχιακό	6
Διδακτορικό	4

Η πλειοψηφία των επισκεπτών του Αγίου Όρους έχουν λάβει την υποχρεωτική μόρφωση. Το 58% έχουν λάβει τριτοβάθμια εκπαίδευση, δείχνοντας ότι παραπάνω από τους μισούς επισκέπτες του Αγίου Όρους είναι μορφωμένοι και επιλέγουν συνειδητά να πάνε στο Άγιο Όρος. Η συσχέτιση μεταξύ του ελληνικού ποσοστού των Ελλήνων επισκεπτών και των αποφοίτων ΑΕΙ είναι πολύ υψηλός καθώς οι μισοί απόφοιτοι ΑΕΙ (15 στον αριθμό) έχουν ελληνική υπηκοότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επισκέπτες από τις ΗΠΑ ήταν όλοι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου. Η μόρφωση παίζει μεγάλο ρόλο στις αποφάσεις που παίρνει ένα άτομο στη διάρκεια της ζωής του και αυτό φαίνεται σε όλο το φάσμα της ζωής του.

Η οικογενειακή κατάσταση ενός άντρα συνάδει με τις υποχρεώσεις που έχει απέναντι στην κοινωνία και στην οικογένεια του. Οι υποχρεώσεις μπορεί να τον υποχρεώσουν να μείνει με την οικογένεια του και να αναβάλλει κάποιο ταξίδι ή να μην πάει καθόλου σε αυτό.

Οικογενειακή Κατάσταση	Αριθμός
Άγαμος	32
Παντρεμένος	42
Διαζευγμένος	15
Χήρος	3

Από το δείγμα που έχουμε συγκεντρώσει, το 50% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι είναι παντρεμένοι, ενώ το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου το 1/3 του δείγματος) δήλωσε ότι δεν έχει παντρευτεί ποτέ. Αυτό συμβαίνει καθώς πολλοί πηγαίνουν στο Άγιο Όρος για να δουν πως είναι η ζωή εκεί και να αποφασίσουν αν θέλουν να την

ακολουθήσουν ή όχι. Παράλληλα, αποτελεί και ένα τρόπο φυγής από την οικογένεια για τους παντρεμένους, που μπορούν να αναζητήσουν μερικές στιγμές χαλάρωσης και ηρεμίας.

Το επάγγελμα ενός άντρα συνδυάζεται πάλι με τις υποχρεώσεις που έχει απέναντι στην κοινωνία και την οικογένεια του. Για άτομα που εργάζονται συστηματικά, είναι δύσκολο να πάρουν άδειες ώστε να πραγματοποιήσουν κάποιο ταξίδι. Ομάδες ατόμων που έχουν λιγότερες ασχολίες όπως φοιτητές και συνταξιούχοι αναμένεται να έχουν περισσότερο χρόνο

Επάγγελμα	Αριθμός
Ιδ. Υπάλληλος	39
Δημ. Υπάλληλος	12
Ελ. Επαγγελματίας	16
Φοιτητής	2
Άνεργος	9
Συνταξιούχος	4
Άλλο	10

Στο δείγμα που συλλέχθηκε, το 45 % των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Αυτό συνέβη πιθανόν ότι η περίοδος συλλογής των δεδομένων ήταν Σάββατο και Κυριακή, όπου οι περισσότεροι υπάλληλοι δεν δούλευαν ενώ κάποιοι πιθανόν να είχαν πάρει και κάποιες μέρες διακοπές. Αξίζει να σημειωθεί ότι κανένας από τους ξένους επισκέπτες δεν ήταν δημόσιος υπάλληλος. Η κατηγορία Άλλο αναφέρεται στους ανήλικους επισκέπτες που ήταν όλοι μαθητές. Χαρακτηριστικό είναι ότι λιγότερο από το 20% των επισκεπτών ανήκουν στις κατηγορίες των φοιτητών και των συνταξιούχων που έχουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο.

Τελευταία κατηγορία για τα προσωπικά χαρακτηριστικά των επισκεπτών του Αγίου Όρους ήταν το οικογενειακό εισόδημα. Οι άντρες με υψηλότερα οικογενειακά εισοδήματα μπορούν να μείνουν περισσότερες ημέρες στο Άγιο Όρος χωρίς να χρειάζεται να ανησυχούν για το αν χρειάζεται να δουλέψουν. Έτσι, άτομα με χαμηλότερο εισόδημα είναι λιγότερο πιθανό να επισκεφθούν για πολλές ημέρες τον προορισμό, καθώς χρειάζεται να εργαστούν για να βγάλουν τα προς το ζην.

	0 - 10.000	10.000 - 30.000	30.000 - 60.000	60.000 και άνω
Οικ. Εισόδημα	19	21	45	7

Η κύρια μάζα που επισκέπτεται το Άγιο Όρος είναι άτομα που έχουν επαρκές οικογενειακό εισόδημα ώστε να μπορούν να δώσουν τα χρήματα για ένα ταξίδι στο Άγιο Όρος. Σημειώνεται ότι το 60% των αντρών στην τάξη των 30.000 με 60.000 € σαν ετήσιο εισόδημα είναι από ξένη χώρα. Στους πολύ πλούσιους, υπάρχει μόνο ένα άτομο που είναι Έλληνας ενώ οι υπόλοιποι είναι Ρώσοι (5 στον αριθμό) και 1 Γερμανός. Το ταξίδι στο Άγιο Όρος είναι μια χρονοβόρα διαδικασία που στοιχίζει ορισμένες φορές αρκετά. Για αυτό το λόγο, άτομα του εξωτερικού που έχουν την οικονομική ευχέρεια επιχειρούν αυτό το ταξίδι.

4.2 Στοιχεία για την επίσκεψη στο Άγιο Όρος

Η πρώτη ερώτηση που τίθεται στους ερωτηθέντες είναι αν έχουν επισκεφτεί το Άγιο Όρος και άλλες φορές πέρα από την τωρινή. Η ερώτηση αποσκοπεί στο να καταλάβουμε το βαθμό εμπειρίας που έχει ο επισκέπτης. Επισκέπτες που έχουν ξανακάνει το ταξίδι είναι πιθανότερο να έχουν καλύτερες εμπειρίες και να θέλουν να ξαναέρθουν ώστε να βιώσουν τις αντίστοιχες εμπειρίες.

Πόσες φορές επισκεφτήκατε το Άγιο Όρος	1	2	3	Παραπάνω
	23	35	23	11

Οι περισσότεροι επισκέπτες έχουν ξαναεπισκεφτεί το Άγιο Όρος, γεγονός που μας δείχνει ότι έχουν προηγούμενη εμπειρία από τη ζωή του Αγίου Όρους και έρχονται πιο συνειδητοποιημένοι για το τι θα ζήσουν και με ποιο τρόπο θα συμπεριφερθούν.

Η δεύτερη ερώτηση αφορά την συνοδεία που έχουν οι επισκέπτες κατά την επίσκεψη τους στο Άγιο Όρος. Η συνοδεία που θα έχει κάποιος σε ένα ταξίδι αποτελεί σημαντικό στοιχείο καθώς μπορεί και αλληλοεπιδρά και μοιράζεται τις εμπειρίες του. Οι εμπειρίες με στενά πρόσωπα μας δένουν περισσότερο με αυτά και τους δίνουν ξεχωριστή σημασία για την υπόλοιπη ζωή μας.

Με ποιον επισκεφτήκατε το Άγιο Όρος	Μόνος	Με φίλους	Με οικογένεια	Με συναδέλφους
	11	33	35	13

Το 75% των ερωτηθέντων αποφάσισαν να πάνε με συγγενικά ή φιλικά τους πρόσωπα, όχι μόνο για να έχουν συντροφιά στο ταξίδι που θα κάνουν αλλά για να μοιραστούν με δικά τους άτομα, εμπειρίες που είναι μοναδικές στη ζωή ενός ανθρώπου και δεν μπορεί να αντικατασταθεί. Η επιλογή κοντινών προσώπων για ένα τέτοιο ταξίδι είναι σημαντική καθώς μπορεί να αναβαθμίσει τις σχέσεις μεταξύ των ατόμων και να τους δέσει ακόμα περισσότερο από ότι ήταν πριν.

Επόμενη ερώτηση είναι ποιες μονές περιλάμβανε η επίσκεψη στο Άγιο Όρος. Οι περισσότεροι επισκέπτες επιλέγουν να επισκεφτούν παραπάνω από 1 μονή καθώς οι μετακινήσεις είναι πολύ συχνές μεταξύ των μοναστηριών.

Ποιες μονές επισκεφτήκατε	Αριθμός
Μεγίστη Λαύρα	11
Βατοπέδι	34
Ιβήρων	9
Χιλανδαρίου	6
Διονυσίου	9
Δοχειαρίου	11
Κουτλουμουσίου	6
Παντοκράτορος	5
Ξηροποτάμου	4
Ζωγράφου	3
Ξενοφώντος	0
Καρακάλλου	7
Φιλοθέου	5
Αγίου Παύλου	4
Αγίου Παντελεήμονος	30
Εσφιγμένου	2
Σταυρονικήτα	3
Σίμωνος Πέτρα	6
Γρηγορίου	8
Κωνσταμονίτου	6
Σκήτες	9

Από τα αποτελέσματα φαίνεται ότι οι περισσότεροι επισκέπτες επισκέφτηκαν κατά μέσο όρο 1,93 μονές κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους. Οι περισσότεροι επισκέπτες πέρασαν από το Βατοπέδι (που έχει και τους μεγαλύτερους χώρους φιλοξενίας) και την Μονή Αγίου Παντελεήμονος λόγω της μεγάλης άφιξης Ρώσων προσκυνητών. Η επίσκεψη σε περισσότερες από μία μονές δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουν καλύτερα τη ζωή του

Άγιου Όρους και τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των μοναστηριών. Κάποιοι επιλέγουν πιο απόμερα μοναστήρια ή σκήτες για βρουν μεγαλύτερη ηρεμία και να περάσουν πιο ήσυχα τις ημέρες της παραμονής τους στο Άγιο Όρος.

Η επόμενη ερώτηση έχει να κάνει με την εποχή που επέλεξαν να επισκεφτούν το Άγιο Όρος, Δεδομένου ότι η δειγματοληψία έγινε τέλος άνοιξης και αρχές καλοκαιριού, ουσιαστικά οι ταξιδιώτες που ερχόντουσαν για πρώτη φορά στο Άγιο Όρος δεν είχαν εμπειρία από άλλες περιόδους ή εποχές για το προορισμό.

Ποια εποχή επιλέξατε	Αριθμός
Άνοιξη	25
Καλοκαίρι	45
Φθινόπωρο	15
Χειμώνας	7

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων επέλεξαν τη καλοκαιρινή και την ανοιξιάτικη περίοδο για να πραγματοποιήσουν το ταξίδι που ήθελαν να κάνουν. Πραγματικά, ο καλός καιρός είναι σύμμαχος για ένα ταξίδι όπως στο Άγιο Όρος καθώς η πρόσβαση από τη θάλασσα και οι ορεινές περιοχές που υπάρχουν παντού κάνουν τη ζωή δύσκολη το χειμώνα. Σε αυτή την περίπτωση, η ενημέρωση του επισκεπτών ήταν σωστή για το χρόνο επίσκεψης και τη περίοδο που θα ήταν καλύτερο για αυτούς.

Η ερώτηση που ακολουθεί έχει να κάνει με τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάστηκε και κλείστηκε το ταξίδι. Ο προγραμματισμός ενός ταξιδιού είναι χρονοβόρα διαδικασία και δεν μπορούν όλοι να το κάνουν με επιτυχία. Για αυτό το λόγο το αναθέτουν σε κάποιο ταξιδιωτικό γραφείο με την αντίστοιχη πληρωμή από μέρους τους.

Πως προγραμματίσατε την επίσκεψη σας	
Ατομικά	51
Μέσω γραφείου	41

Οι επισκέπτες είναι μοιρασμένοι στη συγκεκριμένη κατηγορία, αν και στα ερωτηματολόγια υπάρχει ξεκάθαρα η διαφορά μεταξύ των δύο κατηγοριών. Όλοι οι Έλληνες μαζί με τους επισκέπτες από τις ΗΠΑ και κάποιους Ρώσους έκλεισαν το ταξίδι από μόνοι, Όλοι οι υπόλοιποι αλλοδαποί χρησιμοποίησαν κάποιο ταξιδιωτικό γραφείο για

να προγραμματίσουν το ταξίδι τους. Ο λόγος έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι οι ξένοι φοβούνται να προγραμματίσουν για ένα ταξίδι σε ένα τόπο που γνωρίζουν ελάχιστα και δεν θέλουν να κάνουν κάποιο λάθος που ίσως τους φέρει σε προβλήματα ή μπελάδες.

Η ερώτηση για το αν θα υπάρξει επόμενη επίσκεψη στο Άγιο Όρος, αξιολογείται η επίδραση του προορισμού στην τελική εμπειρία που είχε ο επισκέπτης. Ο επισκέπτης αφού έχει ζυγίσει τα πράγματα μέσα του έχει αποφασίσει αν θα προτιμήσει να ξαναεπισκεφτεί τον προορισμό ή όχι.

Σκοπεύετε να επισκεφτείτε ξανά το ΑΟ	Αριθμός
Ναι	77
Όχι	15

Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των επισκεπτών (πάνω από το 80%) θέλουν να ξαναεπισκεφτούν το Άγιο Όρος, ώστε να μπορέσουν να ξαναζήσουν τις εμπειρίες που είχαν σε αυτό το ταξίδι. Σε αυτούς που απάντησαν αρνητικά υπήρχε και μια δεύτερη υποερώτηση που ήταν ο λόγος για τον οποίο δεν θα ήθελαν να το ξαναεπισκεφτούν. Οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν οι παρακάτω :

«Περίμενα κάτι διαφορετικό, δεν με εντυπωσίασε»

«Ήταν ωραία αλλά δεν μπορούσα να συμβαδίσω με το ωράριο του μοναστηριού»

«Είπα ότι θα το κάνω μία φορά και το έκανα»

«Με έφερε ο αδερφός μου με το ζόρι»

«Ήθελα να το δω για μια φορά»

«Μου φάνηκε πολύ αυστηρό σαν μέρος και δεν θα ήθελα να το ξαναεπισκεφτώ»

«Με ζόρισε πολύ η διαφορετική ζωή που ακολουθούν στο μοναστήρι»

Οι παραπάνω απαντήσεις δείχνουν ότι ένας τρόπος σαν το Άγιο Όρος έχει κάποιες απαιτήσεις από τους επισκέπτες του, που αν δεν είναι πρόθυμοι να τους ακολουθήσουν, δεν περνούν καλά, με αποτέλεσμα να μην θέλουν να ξαναέρθουν. Επίσης, υπήρχε σε αρκετές απαντήσεις το θέμα της ικανοποίησης της περιέργειας. Υπήρχαν άνθρωποι που απλώς πήγαν να δούνε πως είναι η ζωή στο Άγιο Όρος και να τους φύγει η περιέργεια.

Σε αυτούς που απάντησαν θετικά στη παραπάνω ερώτηση, υπήρχε άλλη υποερώτηση κατά την οποία τους ρωτούσε ποια μοναστήρια θα επέλεγαν εάν επισκέπτονταν

ξανά το Άγιο Όρος. Η ερώτηση έχει ως σκοπό να καταλάβει εάν ο επισκέπτης θέλει να επισκεφτεί μοναστήρια που έχει ήδη πάει ή θέλει να γυρίσει και σε άλλα.

Αν ναι, ποια μοναστήρια θα επισκεφτείτε	Αριθμός
Μεγίστη Λαύρα	6
Βατοπέδι	14
Ιβήρων	9
Χιλανδαρίου	13
Διονυσίου	6
Δοχειαρίου	7
Κουτλουμουσίου	4
Παντοκράτορος	4
Ξηροποτάμου	6
Ζωγράφου	9
Ξενοφώντος	3
Καρακάλλου	6
Φιλοθέου	7
Αγίου Παύλου	3
Αγίου Παντελεήμονος	24
Εσφιγμένου	4
Σταυρονικήτα	2
Σίμωνος Πέτρα	8
Γρηγορίου	3
Κωνσταμονίτου	6
Σκήτες	9

Τα ερωτηματολόγια έδειξαν ότι οι περισσότεροι επισκέπτες θέλουν να επισκεφτούν και άλλες μονές πέρα από αυτές που επισκέφθηκαν κατά την τελευταία τους επίσκεψη. Εξαίρεση αποτελούν οι Ρώσοι, που σταθερά επιλέγουν το Ρωσικό μοναστήρι για τη διαμονή τους. Το μοναστήρι με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον προς επίσκεψη είναι το Βατοπέδι, μάλλον λόγω της δημοσιότητας που είχε λάβει τα τελευταία χρόνια με τα δικαστικά θέματα που είχαν προκύψει. Η εναλλαγή των μοναστηριών είναι ένα φαινόμενο που συναντάται συχνά στους επισκέπτες του Αγίου Όρους και οφείλεται στο γεγονός ότι κάθε μοναστήρι έχει τη δική του προσωπικότητα και ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα.

Η διάρκεια παραμονής του επισκέπτη στον προορισμό είναι πολύ σημαντική καθώς δείχνει το δέσιμο που έχει με το συγκεκριμένο τόπο. Ο κανονισμός του Αγίου Όρους επιτρέπει στους επισκέπτες παραμένουν σε αυτόν μόνο 4 μέρες ώστε να μην υπάρχουν θέματα με τη συγκοινωνία. Ωστόσο υπάρχουν ειδικές περιπτώσεις που χορηγούνται ειδικά διαμονητήρια για ειδικούς σκοπούς που διαρκούν πολύ παραπάνω.

Διάρκεια διαμονής	Αριθμός
1	11
2	34
3	37
4 και άνω	10

Το φαινόμενο φαίνεται και στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων. Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των επισκεπτών παραμένουν το Άγιο Όρος για 2 με 3 ημέρες, όσο δηλαδή διαρκούσε το Σαββατοκύριακο που έγινε η δειγματοληψία. Λίγα άτομα μπήκαν αυθημερόν ενώ στα ίδια επίπεδα κινήθηκαν και τα άτομα που είχαν ειδικές άδειες για μεγαλύτερη παραμονή στο Άγιο Όρος.

Οι επόμενες δύο ερωτήσεις είχαν να κάνουν με τις χρηματικές δαπάνες που σκόπευαν να κάνουν οι επισκέπτες κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στον Άθωνα. Συνήθως σε ένα ταξίδι, το κύριο μέλημα των ταξιδιωτών είναι η διαμονή και η διατροφή τους. Στο Άγιο Όρος, αυτά τα 2 είναι εξασφαλισμένα από τα μοναστήρια, οπότε είναι στην ευχέρεια τους καθενός επισκέπτη να ξοδέψει το ποσό που θέλει για αυτά που επιθυμεί.

Πόσα χρήματα σκοπεύετε να ξοδέψετε στην διαμονή σας	Αριθμός
0 – 50	55
50 – 200	35
200 και άνω	2

Η παραπάνω φράση αντικατοπτρίζεται και στα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου καθώς σχεδόν όλοι οι επισκέπτες δεν είναι πρόθυμοι να ξοδέψουν πάνω από 200€ για το διάστημα της παραμονής τους στο Άγιο Όρος. Η επόμενη ερώτηση είναι εξίσου σημαντική καθώς δείχνει το καταμερισμό των εξόδων που επιθυμεί να κάνει ένας επισκέπτης.

Που σκοπεύετε να δαπανήσετε αυτά τα χρήματα	Αριθμός
Φαγητό-ποτό	30
Προϊόντα Μοναστηριών	37
Δωρεά	15
Τάματα	10

Το ποσοστό που επιθυμεί να αγοράσει επιπλέον φαγητό από τις Καρυές ή τη Δάφνη είναι περίπου το 33% των επισκεπτών και συνήθως γίνεται την ώρα της αναμονής είτε για το πλοίο είτε για το λεωφορείο που πηγαίνει προς κάποιο μοναστήρι. Αρκετά δημοφιλή είναι και τα μοναστηριακά προϊόντα, που πολλοί επισκέπτες αγοράζουν για να έχουν κάποιο ενθύμιο να θυμούνται από το ταξίδι που έκαναν. Σε μικρότερο βαθμό, βρίσκονται προσκυνητές που είχαν κάνει κάποιο τάμα ή θέλουν να κάνουν κάποια δωρεά στο μοναστήρι γιατί κάποιος άγιος τους βοήθησε ή τους έγινε κάποιο θαύμα.

Η τελευταία ερώτηση που υπάρχει στο ερωτηματολόγιο είναι η σημαντικότερη καθώς προσπαθεί να εντοπίσει τα πραγματικά κίνητρα του επισκέπτη γύρω από την επίσκεψη του στο Άγιο Όρος. Τα κίνητρα αποτελούν τον ισχυρότερο παράγοντα που υπάρχει και καθορίζει την συμπεριφορά του ατόμου καθ' όλη τη διάρκεια της επίσκεψης και την μετέπειτα αξιολόγηση της εμπειρίας του.

Για ποιο λόγο επισκεφτήκατε το Άγιο Όρος	Αριθμός
Επαγγελματικοί λόγοι	5
Εσωτερική αναζήτηση	14
Τάμα	10
Φυσιολατρεία	19
Πολιτιστικός τουρισμός	11
Θέμα υγείας	11
Μου το πρότειναν	20
Άλλο	2

Οι απόψεις είναι πολύ διάσπαρτες ώστε να μπορέσει να βγει ένα ασφαλές συμπέρασμα για το ποια είναι τα κίνητρα των επισκεπτών του Αγίου Όρους. Παράλληλα, δεν μπορέσαμε να βρούμε κάποια ισχυρή συσχέτιση μεταξύ εθνικότητας και κινήτρων, ούτε με το οικογενειακό εισόδημα και τα κίνητρα που έχουν οι επισκέπτες. Μικρή συσχέτιση παρουσιάστηκε στο κίνητρο της εσωτερικής αναζήτησης και στους ανθρώπους που έχουν λάβει τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο συγκεκριμένος συσχετισμός μπορεί να σημαίνει ότι άνθρωποι υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου αναζητούν επιπλέον πράγματα και εμπειρίες για τον εαυτό τους, ψάχνοντας για νέες καταστάσεις που θα τους επιτρέψει να αποκτήσουν και άλλα εφόδια για τη ζωή τους.

Κεφάλαιο 5 : Συμπεράσματα

Το Άγιο Όρος αποτελούσε και εξακολουθεί να αποτελεί ένα από τα κέντρα της Ορθοδοξίας με παγκόσμια ακτινοβολία. Είναι πάντα ανοιχτό ώστε να το εξερευνήσει κάποιος και να μάθει περισσότερο για αυτό. Η χιλιόχρονη ιστορία του έχει δημιουργήσει μια παράδοση που αξίζει κάποιος να την ανακαλύψει και να μάθει από αυτή πολλά πράγματα.

Η παρούσα εργασία εξέταζε το προφίλ των επισκεπτών του Αγίου Όρους. Αν και οι επισκέπτες είναι κυρίως Έλληνες και Ρώσοι, υπάρχουν πολλές εθνικότητες που κατοικούν στο Όρος και αντιπροσωπεύουν τη φυλή τους σε αυτό το ψηφιδωτό. Η εθνικοποίηση του Άθωνα με τις αντίστοιχες μονές είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται αλλά θεωρείται και φυσιολογικό. Η ποικιλομορφία των επισκεπτών τόσο σε ηλικία, όσο και σε κοινωνική θέση και εισόδημα δημιουργούν την αίσθηση ότι στο Άγιο Όρος όλοι μπορούν να είναι ίσοι απέναντι σε αυτά που περνάνε.

Το πιο σημαντικό όμως εύρημα της εργασίας είναι πως αντιμετωπίζει ο ίδιος ο επισκέπτης την επίσκεψη του στο Άγιο Όρος και τι τον οδήγησε ώστε να κάνει αυτό το ταξίδι. Τα κίνητρα που είχε για να καταφέρει να κάνει το ταξίδι και να αποκομίσει τις εμπειρίες που θέλει είναι προσωπικά και δεν μπορούν να καταγραφούν με ευκολία, πόσο μάλλον να μοντελοποιηθούν ώστε να βγουν στατιστικά συμπεράσματα. Οι προσδοκίες που είχε θα τον κάνουν να ξαναεπισκεφτεί το τόπο και να μπορέσει να ξαναζήσει πάλι αυτά που έζησε και να τα αναζητήσει με μεγαλύτερη ένταση. Κλείνοντας, το ταξίδι στο Άγιο Όρος παραμένει πάντα μια εμπειρία που πρέπει κάθε άντρας, πιστός ή μη, να την ζήσει ώστε να ξέρει τι μπορεί να μάθει και που μπορεί να βρει τα όρια του.

Βιβλιογραφία

- 1) Aaker, J. L. (1997). *Dimensions of brand personality. Journal of marketing research*, published by American Marketing Association, σελ. 347-356.
- 2) Angelopoulos, A. A. (1987). *Εκκλησιαστική ιστορία: η μοναχική πολιτεία του Αγίου Όρους; ιστορία, τυπικά, ζωή*, εκδόσεις Κυριακίδη
- 3) Batra, R., Lenk, P., & Wedel, M. (2010). *Brand extension strategy planning: Empirical estimation of brand–category personality fit and atypicality. Journal of marketing research*, published by American Marketing Association, 47(2), 335-347.
- 4) Crask, M. R., & Laskey, H. A. (1990). *A positioning-based decision model for selecting advertising messages. Journal of Advertising Research*, One University Circle, 30(4), 32-38.
- 5) Fournier, S. (1998). *Consumers and their brands: Developing relationship theory in consumer research. Journal of consumer research*, published by The University of Chicago Press, 24(4), 343-373.
- 6) Kumar, V., & Nayak, J. K. (2014). *The measurement & conceptualization of destination personality. Tourism Management Perspectives*, Journal of Hospitality and Tourism Research , 12, 88-93.
- 7) Βογιατζής, Σ. *Στοιχεία για την οικοδομική ιστορία της Ι. Μονής Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Όρους. Το σύμπλεγμα της εισόδου. Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 21, 55-68.
- 8) Βουρδάνος, Α. (2008). *Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Ελλάδα: ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού*
- 9) Καπατσή, Μ. (2018). *Θρησκευτικός Τουρισμός στην Ελλάδα: Θεσσαλονίκη, στα βήματα του Αποστόλου Παύλου*
- 10) Λαούρδας, Β. ΓΙ Θεοχαρίδου, *Σύντομος ιστορία του Αγίου Όρους. Μακεδονικά*, 4(1), 571-572.
- 11) Μαρινέσκου, Φ. (1996). *Τα ρουμανικά αρχεία του Αγίου Όρους σημαντική πηγή για την ιστορία του, Άγιο Όρος*

- 12) Ξυγκογιάννη, Μ. (2006). *Ο θρησκευτικός τουρισμός στην Ελλάδα: μια χωρική ανάλυση*
- 13) Παπουλίδης, Κ. Κ. Παναγιώτη Γ. Συνάδου, Άγιον Όρος (Άθως). *Η ιδιότυπη " Πολιτεία" του Κόσμου, (Ταξιδιωτικές εντυπώσεις και περιγραφές, ιστορικά και άλλα στοιχεία, θέματα, απόψεις κ. λ. π.). Μακεδονικά, 8(1), 417-418.*
- 14) Σέρρης, Μ. Γ. Γιώργος Μυτιληνός–ΜΓ Βαρβούνης, *Οι ιερές σκήτες του Αγίου Όρους*, Αθήνα, εκδ. Χελάνδιον, 2007, σελ. 119. Μακεδονικά, 38, 213.

Βιβλιογραφία από το Internet

- a) <http://www.kedak.gr/>
- b) <https://www.agiooros.net/>
- c) <http://www.inathos.gr/athos/el/>
- d) <https://mountathos-eshop.com/agio-oros/pws-tha-paw-sto-agio-oros-plirofories/>
- e) <http://www.diakonima.gr/category/%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC/%CE%AC%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CE%BD-%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82/>
- f) <https://www.athoszone.com/i-zoi-sto-agio-oros/>

Προσαρτήματα

Προσάρτημα Α: Ερωτηματολόγιο

Ερωτηματολόγιο

Βασικά

- Ηλικία Κάτω από 18
18 – 25
26 – 40
41 – 55
56 και άνω

- Τόπος μόνιμης κατοικίας : Πόλη:
Χώρα :

- Οικογενειακή κατάσταση Έγγαμος
Άγαμος
Διαζευγμένος
Χήρος

- Εκπαιδευτικό - μορφωτικό επίπεδο Δημοτικό
Γυμνάσιο
Λύκειο
ΤΕΙ
ΑΕΙ
Μεταπτυχιακό
Διδακτορικό

- Επάγγελμα Ιδιωτικός υπάλληλος
Δημόσιος υπάλληλος
Ελεύθερος επαγγελματίας
Φοιτητής
Άνεργος
Συνταξιούχος
Άλλο (προσδιορίστε) :

- Οικογενειακό εισόδημα 0 – 10.000
10.000 – 30.000
30.000 – 60.000
60.000 και άνω

Επίσκεψη στο Άγιο Όρος

- Πόσες φορές επισκεφτήκατε το Άγιο Όρος
1
2
3
Παραπάνω (προσδιορίστε) :

- Με ποιον επισκεφτήκατε το Άγιο Όρος
Μόνος
Με φίλους
Με οικογένεια
Με συναδέλφους

- Ποια μοναστήρια επισκεφτήκατε
Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας
Ιερά Μονή Βατοπεδίου
Ιερά Μονή Ιβήρων
Ιερά Μονή Χιλανδαρίου
Ιερά Μονή Διονυσίου
Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου
Ιερά Μονή Παντοκράτορος
Ιερά Μονή Ξηροποτάμου
Ιερά Μονή Ζωγράφου
Ιερά Μονή Δοχειαρίου
Ιερά Μονή Καρακάλλου
Ιερά Μονή Φιλοθέου
Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας
Ιερά Μονή Αγίου Παύλου
Ιερά Μονή Σταυρονικήτα
Ιερά Μονή Ξενοφώντος
Ιερά Μονή Γρηγορίου
Ιερά Μονή Εσφιγμένου
Ιερά Μονή Αγίου Παντελεήμονος
Ιερά Μονή Κωνσταμονίτου
Άλλο (Σκήτες/ Κελιά) :

- Ποια εποχή αποφασίσατε να ταξιδέψετε
Άνοιξη
Καλοκαίρι
Φθινόπωρο
Χειμώνας

- Πως προγραμματίσατε την είσοδο σας στο Άγιο Όρος
Ατομικά

- Πώς βρήκατε πληροφορίες για το Άγιο Όρος
Internet
Συγγενείς
Φίλοι
Τουριστικά γραφεία
ΜΜΕ
- Σκοπεύετε να επισκεφτείτε ξανά το Άγιο Όρος
Ναι
Όχι
- Αν όχι, για ποιο λόγο
- Αν ναι, ποια μοναστήρια ή σκήτες σκοπεύετε να επισκεφτείτε

Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας
Ιερά Μονή Βατοπεδίου
Ιερά Μονή Ιβήρων
Ιερά Μονή Χιλανδαρίου
Ιερά Μονή Διονυσίου
Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου
Ιερά Μονή Παντοκράτορος
Ιερά Μονή Ξηροποτάμου
Ιερά Μονή Ζωγράφου
Ιερά Μονή Δοχειαρίου
Ιερά Μονή Καρακάλλου
Ιερά Μονή Φιλοθέου
Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας
Ιερά Μονή Αγίου Παύλου
Ιερά Μονή Σταυρονικήτα
Ιερά Μονή Ξενοφώντος
Ιερά Μονή Γρηγορίου
Ιερά Μονή Εσφιγμένου
Ιερά Μονή Αγίου Παντελεήμονος
Ιερά Μονή Κωνσταμονίτου
Άλλο (Σκήτες/ Κελιά) :

- Διάρκεια διαμονής
1 νύχτα
2 νύχτες

3 νύχτες

4 νύχτες και άνω

- Πόσα χρήματα σκοπεύετε να ξοδέψετε κατά τη διάρκεια της διαμονής σας (εξαιρουμένων των ακτοπλοϊκών και των μεταφορικών)
- Που σκοπεύετε να δαπανήσετε τα χρήματα σας
 - Φαγητό – ποτό
 - Προϊόντα έκθεσης
 - Δωρεά
 - Τάματα
- Για ποιο λόγο επισκεφτήκατε το Άγιο Όρος
 - Επαγγελματικοί λόγοι
 - Εσωτερική αναζήτηση
 - Τάμα
 - Φυσιολατρία
 - Πολιτιστικός τουρισμός
 - Θέμα υγείας
 - Μου το πρότειναν
 - Άλλο (προσδιορίστε)

The Holy Mountain Visit

- How many time have you visited the Holy Mountain
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4 or more

- With whom did you visited the Holy Mountain
 - Alone
 - Friends
 - Family
 - Co-workers

- Which monasteries did you visited
 - Great Lavra monastery
 - Vatopedi monastery
 - Ivironmonastery
 - Helandariou monastery
 - Dionysiou monastery
 - Koutlounousiou monastery
 - Pantokratoros monastery
 - Xeropotamou monastery
 - Zografou monastery
 - Docheiariou monastery
 - Karakalou monastery
 - Filotheou monastery
 - SimonosPetras monastery
 - AgiouPavlou monastery
 - Stavronikita monastery
 - Xenophontos monastery
 - OsiouGrigoriou monastery
 - Esphigmenou monastery
 - AgiouPanteleimonos monastery
 - Konstamonitou monastery
 - Other (Skites/ Kelia)

- What season did you choose for your journey
 - Spring
 - Summer
 - Autumn
 - Winter

- How did you book your entrance to Holy Mountain
 - Individually
 - Though tourist agency

- How did you find information about the Holy Mountain
 - Internet
 - Friends
 - Relatives
 - Tourist agency
 - Media

- Do you intend to visit again the Holy Mountain
 - Yes
 - No

- If no, why ?

- If yes, which monasteries will you visit
 - Great Lavra monastery
 - Vatopedi monastery
 - Iviron monastery
 - Helandariou monastery
 - Dionysiou monastery
 - Koutloumousiou monastery
 - Pantokratoros monastery
 - Xeropotamou monastery
 - Zografou monastery
 - Docheiariou monastery
 - Karakalou monastery
 - Filotheou monastery
 - Simonos Petras monastery
 - Agiou Pavlou monastery
 - Stavronikita monastery
 - Xenophontos monastery
 - Osiou Grigoriou monastery
 - Esphigmenou monastery
 - Agiou Panteleimonos monastery
 - Konstamonitou monastery
 - Other (Skites/ Kelia)

- Travel duration
 - 1 night
 - 2 nights
 - 3 nights
 - 4 nights or more

- How much money do you intend to spend during your visit (excluding sea fares and travelling costs)

- Which way will you spend your money
 - Food – drinks
 - Monastery products

- Why did you visit the Holy Mountain

Donation

Oblation

Business

Internal search

Oblation

Love of nature

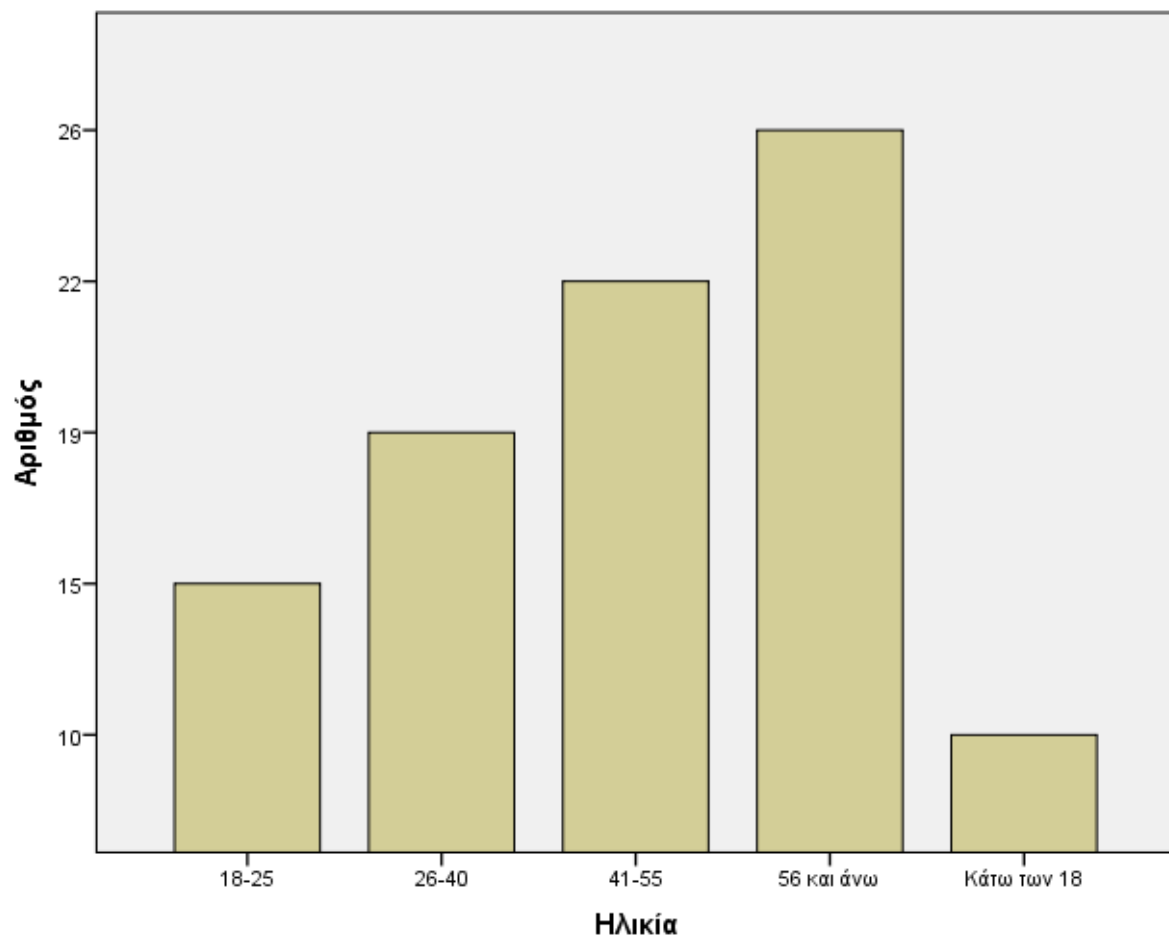
Cultural tourism

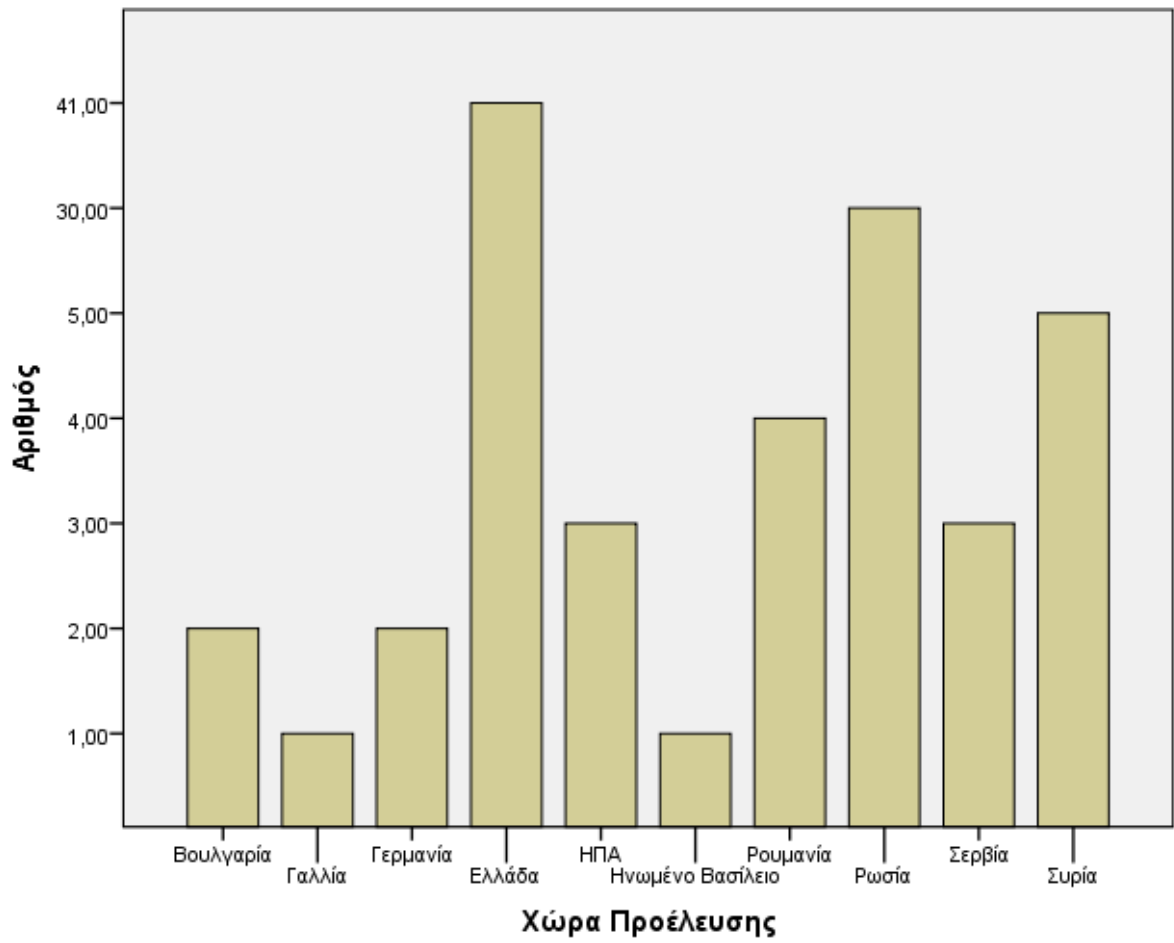
Medical issue

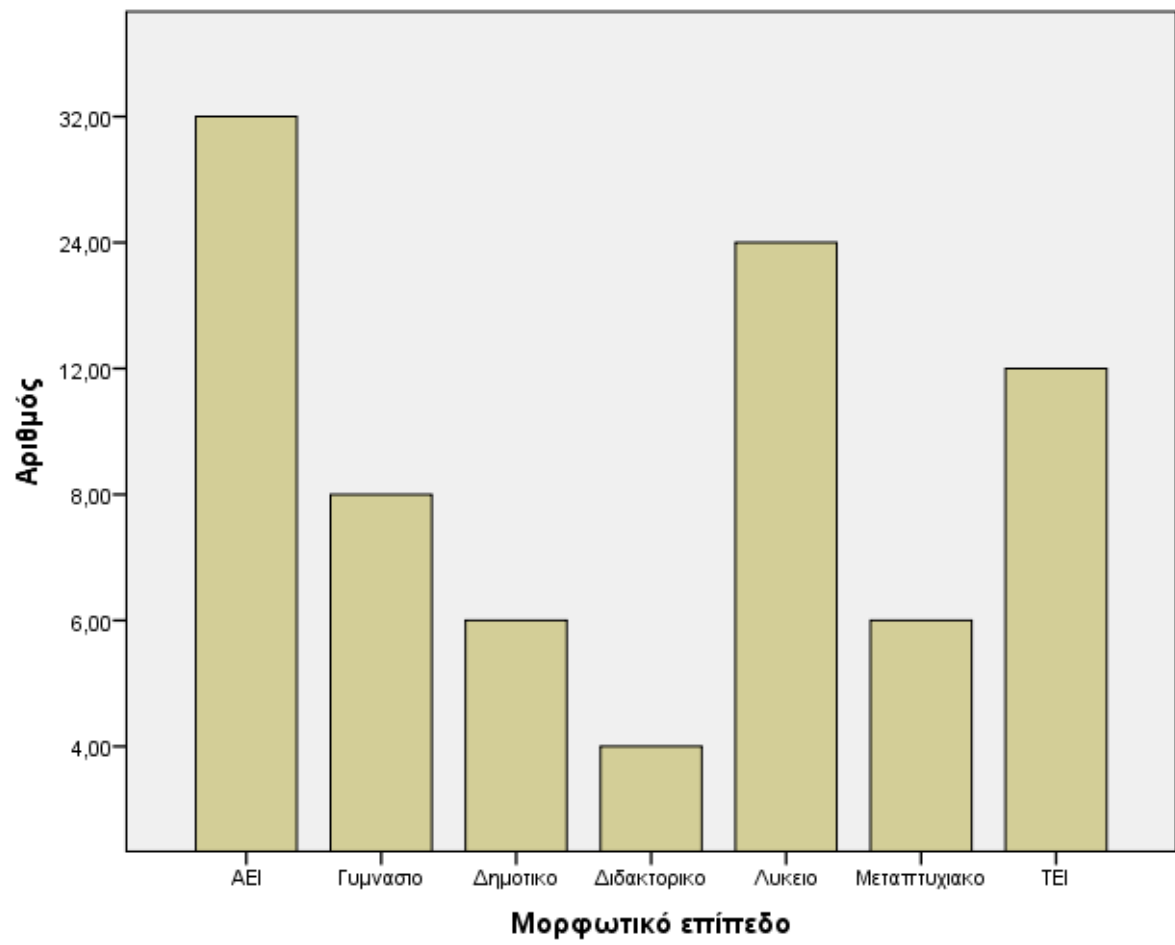
It was suggested to me

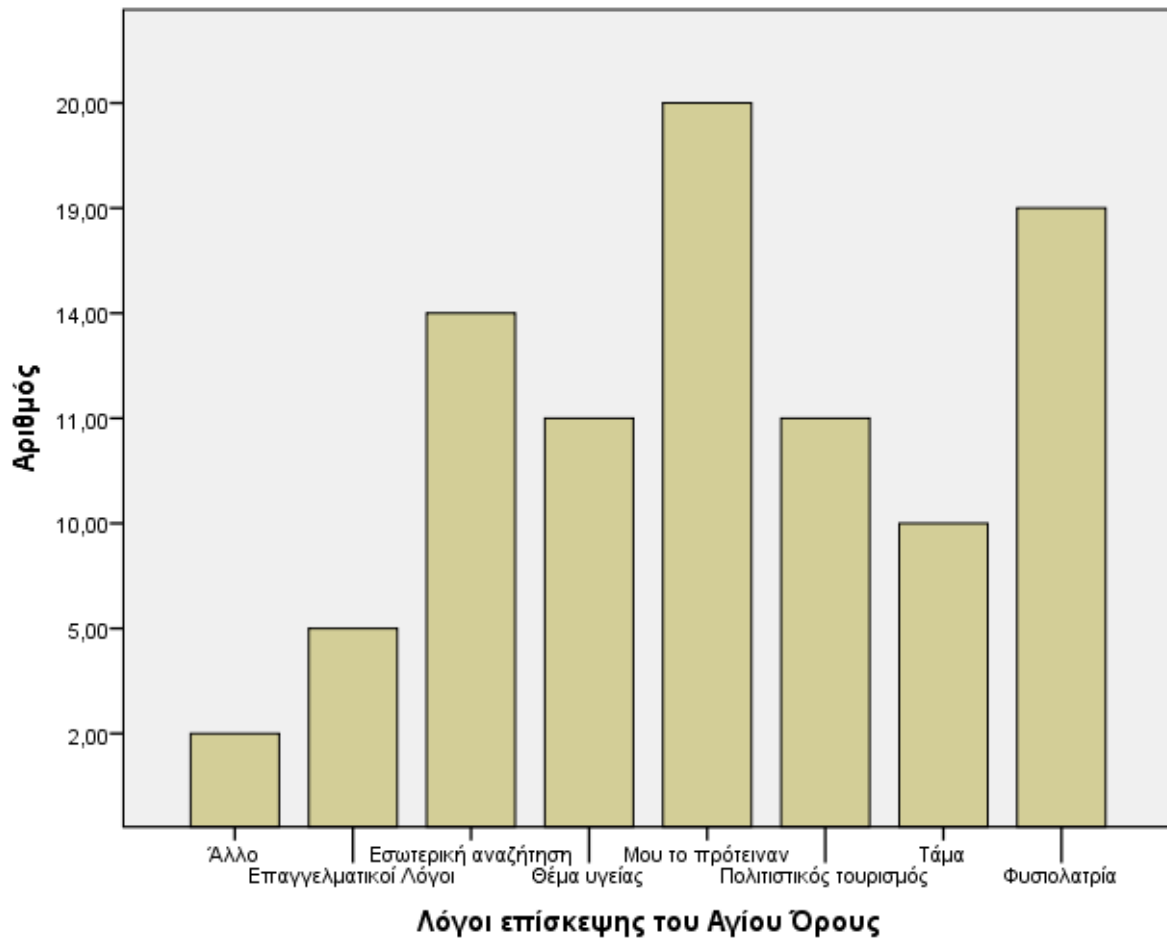
Other (specify)

Προσάρτημα Β: Ποσοτικά αποτελέσματα (διαγράμματα)

«Ανθρωπογεωγραφία» του θρησκευτικού τουρισμού

Παγκόσμιος τζίρος **15** δισ. ευρώ

300 εκατ. ταξιδιώτες σε τόπους προσκυνήματος

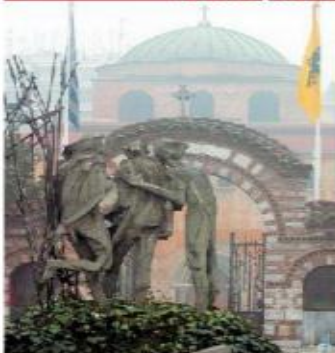
35% των ταξιδιωτικών γραφείων προσφέρει τουριστικά πακέτα θρησκευτικού ενδιαφέροντος

Οι σημαντικότεροι προορισμοί προσκυνήματος στην Ελλάδα

- ❖ Αγιο Ορος
- ❖ Μετέωρα
- ❖ Σπήλαιο Αποκάλυψης Ιωάννη (Πάτμος)
- ❖ Ι. Ν. Μεγαλόχαρης (Τήνος)
- ❖ Παναγία Σουμελά (Βέροια)
- ❖ Αρκάδι Ρεθύμνου, Αγία Λαύρα Αχαΐας, Άγιος Ραφαήλ Μυτιλήνης, Κούγκι Σουλιού
- ❖ Άγιος Αχιλλείος - Ασκηταριά Πρεσπών, Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου Σερρών, Μοναστήρια ορεινής Αρκαδίας

Τα σημαντικότερα χριστιανικά κέντρα εκτός Ελλάδας

Τόπος προσκυνήματος	Χώρα	Επισκέπτες ανά έτος (μέσος όρος)
Α) Βατικανό	Ιταλία	4.500.000 από όλον τον κόσμο
Β) Παναγία της Λούρδης	Γαλλία	7.000.000 τουρίστες
Γ) Άγιοι Τόποι	Ισραήλ	2.700.000 (κυρίως από ΗΠΑ, Ρωσία, Γαλλία, Βρετανία, Γερμανία)
Δ) Αγία Σοφία	Τουρκία	500.000 (μόνο οι Έλληνες)
Ε) Καππαδοκία - Μικρά Ασία	Τουρκία	600.000 (Έλληνες, Γεωργιανοί, Ρώσοι, Βούλγαροι)

Εικόνα 1 Ελλάδα και Κόσμος στον θρησκευτικό τουρισμό

Εικόνα 2 Χάρτης του Αγίου Όρους